“Каралды”
Методик берләшмә җитәкчесе:
________Гайнетдинова Р.М.
Беркетмә № 1
29.08 2015 ел.

“Килешенде”
“Шомбыт урта гомуми белем мәктәбе” нең уку-укыту эшләре буенча директор урынбасары:
________Муталлапова Р.Х.
29.08. 2015 ел.

“Раслыйм”
“ Шомбыт урта гомуми белем мәктәбе” директоры:
________ Фәрзетдинов Р.Х.
Приказ № ____
29.08 2015 ел

Татарстан Республикасы
Балык Бистәсе муниципаль районының
гомуми белем муниципаль бюджет учреждениесе
“ Шомбыт урта гомуми белем мәктәбе“нең беренче квалификацион категорияле татар теле һәм әдәбияты укытучысы
Гайнетдинова Равия Мирзахан кызының
5 нче сыйныф өчен (татар төркеме) татар теленнән
якынча эш программасы.

Педагогик киңәшмә утырышында каралды.

Беркетмә № 1 29.08. 2015 ел

РУС ТЕЛЕНДӘ УРТА (ТУЛЫ) ГОМУМИ БЕЛЕМ БИРҮ МӘКТӘПЛӘРЕНЕҢ ТАТАР ТӨРКЕМЕНДӘГЕ 5 НЧЕ СЫЙНЫФ УКУЧЫЛАРЫ ӨЧЕН ТАТАР ТЕЛЕ БУЕНЧА ЭШ ПРОГРАММАСЫ

АҢЛАТМА ЯЗУЫ

5 нче сыйныфлар өчен татар теленнән эш программасы Россия Федерациясендәге һәм Татарстан Республикасындагы мәгарифкә кагылышлы хокукый-норматив актларга һәм федераль дәүләт стандартларына нигезләнеп төзелде:

1. Россия Федерациясенең "Мәгариф турында"гы Законы (Федеральный закон от 29.12.2012 273-ФЗ "Об образовании в Российской Федерации").
2. Татарстан Республикасының "Мәгариф турында"гы Законы (Закон Республики Татарстан "Об образовании" № 68-ЗРТ от 22 июля 2013 года, статья 8).
3. Россия Федерациясенең "Россия Федерациясе халыктелләре турында"гы 126-ФЗ нчы номерлы Законы (24.07.1998).
4. РФ Мәгариф һәм фән министрлыгы приказы, 30 нчы август, 2013 нче ел №115 ("Об утверждении Порядка организации и осуществления образовательной деятельности по основным общеобразовательным программам - начального общего, основного общего и среднего общего образования").
5 ."Татарстан Республикасының халык телләре турында" Законы (Закон Республики Татарстан от 08.07.1992 № 1560-XII(ред. от 03.03.2012г.) "О государственных языках Республики Татарстан и других языках в Республике Татарстан").
6. "Татарстан Республикасы дәүләт телләре һәм Татарстан Республикасында башка телләр турында" Татарстан Республикасы Законы, 2004нче ел, 1нче июль.
7. "2014-2020 нче елларга Татарстан Республикасы дәүләт телләрен һәм Татарстан Республикасында башка телләрне саклау, өйрәнү һәм үстерү буенча Татарстан Республикасы дәүләт программасы", 2013 нче ел, 25 нче октябрь, 794 нче карар.
8. Төп гомуми белем бирүнең Федераль дәүләт белем бирү стандарты (Россия Мәгариф һәм Фән министрлыгында 2010 нчы елның 17 нче декабрь боерыгы 1897 нче номер белән расланган, РФ Юстиция Министрлыгында 19644 нче регистрацион номеры белән 2011нче елның 1 нче февралендә теркәлгән).
9. Татарстан Республикасында 2012-2020 нче елларда фән һәм мәгариф үсеше турында "Дәүләт программасы".
10. 2010-2015 нче елларда Татарстан Республикасында мәгарифне үстерү стратегиясе "Киләчәк" программасы.

5 нче сыйныф өчен "Татар теле " курсының эш программасы Федераль дәүләт белем бирү стандартларының таләпләренә туры китереп, Татарстан Республикасы Мәгариф һәм фән министрлыгы тарафыннан рөхсәт ителгән Татарстан Республикасы Мәгариф һәм Фән министрлыгы тарафыннан тәкъдим ителгән “Рус телендә төп гомуми белем бирү оешмалары өчен татар теленнән программа (татар телен туган тел буларак өйрәнүче укучылар өчен 5-9 нчы сыйныфлар ,төзүче –авторлар Р.К.Сәгъдиева, Р.М. Гарәпшина, Г.И.Хәйруллина –Казан “Мәгариф-Вакыт” нәшрияты , 2015; 5 нче сыйныф өчен Р.Р. Шәмсетдинова, Г.К.Һадиева, Г.В. Һадиева тарафыннан төзелгән (Казан: "Мәгариф - Вакыт" - 2015.) Татарстанның Мәгариф һәм фән министрлыгы тарафыннан тәкъдим ителгән дәреслеккә нигезләнеп төзелде.

Дәреслек: Рус телендә урта (тулы) гомуми белем мәктәбенең 5 нче сыйныфында укучы татар балалары өчен дәреслек. - Казан :"Мәгариф - Вакыт" нәшр. 2015.

Рус телендә белем бирү мәктәбендә татар балаларына татар теле укытуның максаты:

Укучыларда ана телен өйрәнүгә кызыксыну, аның аркылы башка телләрне дә өйрәнү теләге уяту; үз милләтеңә, аның мәдәни үзенчәлекләренә, гореф-гадәтләренә, ана телеңә мәхәббәт тәрбияләү; шулар аркылы башка милләтләргә, аларның гореф-гадәтләренә, мәдәниятләренә ихтирам уяту.

Балаларда туган телгә, аның яңгырашына, сүзлек байлыгына карата кызыксыну уяту. Тел күренешләрен аңларга, эзлекле фикер йөртергә өйрәтү. Фәнни-тикшерү эшчәнлеге алып баруга мотивация тудыру, проект эшләрен башкаруны дөрес оештыру. Тел берәмлекләрен урынлы кулланып, бәйләнешле сөйләм тудыру өстендә эшләү, аралашу компетенциясе булдыру.

Бурычлары:

- укучыларда, туган телгә сакчыл караш тәрбияләү;
- укучыларның сөйләм эшчәнлеген һәм фикерләү сәләтен, төрле шартларда әдәби телдә дөрес аралаша белү күнекмәләрен үстерү;
- татар теленең фонетик төзелеше, орфоэпик, орфографик нормалары турында белем бирү;
- телнең лексик байлыгын анализлый, күрә, таба белү сәләтен, осталыгын булдыру, үстерү, сүз байлыгын арттыру;
- татар теленең сүз ясалыш мөмкинлекләрен үзләштерү, гамәли кулланылышка кертү;
- алынган белемне һәм осталыкны тормышта максатчан кулланырга өйрәтү;
- сүзлекләр, дәреслек, өстәмә һәм белешмә әдәбият белән эш итү, уку, язу күнекмәләрен камилләштерү;

- үз милләтенә, теленә хөрмәт белән карау, шулай ук татар теле аша башка милләт вәкилләренә, аларның рухи мирасына мәхәббәт хисе тәрбияләү.

Белем дәрәҗәсенә таләпләр:

- фонетик, сүз ясалышы һәм лексик закончалыкларны күрә белү;
- сүзне катлаулы тел берәмлеге буларак бәяләүгә ирешү;
- төрле тип сүзлекләрнең төзелү принципларын үзләштерү;
- татар теленең сүз ясалыш ысулларын таный һәм аера белү;
- укылган текстның эчтәлеген аңлау;
- укылган текстка үз мөнәсәбәтләрен белдерү;
- укылган текстка бәйле рәвештә телдән һәм язмача фикер белдерү;
- сыйныфташлары һәм укытучы белән фикер алышу, үз фикерен дәлилли белү;
- тәкъдим ителгән темага телдән һәм язмача бәйләнешле текст төзү.

Күнекмәләргә таләпләр:

Фонетика, орфоэпия, лексика, съз ясалышына караган белемнәрен тирәнәйтү:

- авазларны классификацияли белү күнекмәләрен тирәнәйтү;
- сүзләрне иҗекләргә бүлә белү, басым кую үзенчәлекләрен үзләштерү;
- җөмләләрнең мәгънәви-интонацион үзенчәлекләрен үзләштерү юнәлешендә күнекмәләр өстендә эшләү.
- сүзләргә фонетик анализ ясый белү;
- сүзлек составын килеп чыгышы ягыннан бәяли белү;
- сүзлек составын куллану өлкәсе һәм активлыгы буенча куллана белү;
- сүзлекләр белән эшли белү;
- татарчадан русчага һәм русчадан татарчага тәрҗемә итү күнекмәләре булдыру;
- яңа сүзләр ясау күнекмәләрен үзләштерү.

Телдән һәм язма сөйләм осталыгы һәм күнекмәләре булдыру:

- җөмләләр төзергә өйрәтү, бәйләнешле сөйләм үстерү өстендә, сөйләм күнекмәләрен барлыкка китерү юнәлешендә эшләү;
- план нигезендә кечкенә хикәя төзи белү;
- репликага нигезләнеп, логик бәйләнешле диалог төзи белү;
- дөрес уку һәм язу күнекмәләре булдыру, тасвирлама, хикәяләү, фикер йөртүне активлаштыруга этәргеч булырлык текстлар төзү күнекмәләрен ныгыту;
- сочинение, изложение язарга өйрәнү;
- укучыларда татар мәдәниятенә караган мәгълүматларны үстерүгә ирешү;
- картина буенча сочинение язу күнекмәләре булдыру;
- проектлар төзү күнекмәләрен ныгыту.

Уку фәненең уку планында тоткан урыны

Укыту-тәрбия эше рус телендә алып барыла торган мәктәпләрдә татар балаларына татар телен өйрәтү үз телләрен өйрәнүгә кызыксыну, омтылыш уяту, мәхәббәт хисләре тәрбияләүдә әһәмиятле роль уйный.

Укыту планында каралганча, татар теле дәресләре өчен эш программасы атнага 3 сәгать исәбеннән елга 105 сәгатькә төзелде.

Укытуның көтелгән нәтиҗәләре

Шәхескә кагылышлы нәтиҗәләр:

- шәхеснең әхлакый-рухи сыйфатларын камилләштерү:
- милли горурлык, гражданлык хисләре формалаштыру;

- әхлак нормаларын, җәмгыятьтә яшәү кагыйдәләрен үзләштерү;
- күршеңә ярдәм итүдә танып-белү инициативасы күрсәтү;
- үз алдыңа максат кую, аңа ирешү юлларын эзләү;
- уңышларыңа яки уңышсызлыкларыңа, аларның сәбәпләренә дөрес бәя бирү;
- индивидуаль эшчәнлек стилен формалаштыру:
- төрле мәгълүмат чараларын (сүзлекләр, Интернет ресурслар һ.б.) танып-белү һәм аралашу вакытында куллану;
- актив, мөстәкыйль, иҗади фикер йөртүче, фәнни-тикшеренү эшчәнлеген башкара алырлык шәхес буларак формалашуны дәвам итү;
- үзең алган белем күнекмәләрен тормышның төрле шартларында куллана белергә өйрәнү.

Метапредмет нәтиҗәләр
Танып-белү гамәлләре:
- танып-белү юнәлешендәге максатларны билгеләү;
- укучының үз эшчәнлеген мөстәкыйль рәвештә оештыра белүе, бәяләве, үзенең кызыксынучанлык өлкәсен билгеләве;
- мөстәкыйль рәвештә теманы, куелган проблеманы ача белү, фикер йөртү;
- уку мәсьәләсе тирәсендә логик фикерләү;
- фикерләүдә логик чылбыр төзү;
- тема тирәсендәге төп билгеләрне аерып алу нигезендә кагыйдә формалаштыру;
- төрле мәгълүмат чаралары белән эшли, кирәкле мәгълүматны таба, анализлый һәм үз эшчәнлегендә куллана белү;
- фонетик анализ ясау күнекмәләре булдыру;
- сүз ясалыш ысулларыннан файдаланып сүзләр ясый белү , сөйләм эшчәнлегендә алардан дөрес һәм урынлы файдалана белү;
- телне әдәбият, рәсем һәм музыка сәнгате белән бәйләп, сүз сәнгатенең кыйммәтен күрсәтү, матурлыкны танырга өйрәтү;
- тел берәмлекләренең әдәби әсәр тудырудагы ролен билгеләү;
- татарчадан русчага, русчадан татарчага тәрҗемә итү юлы аша фразеологик берәмлекләрнең эчтәлегендәге фәлсәфәне үзләштерү.

Коммуникатив УУГ
- тыңлый белү;
- диалог төзүдә һәм коллектив фикер алышуда катнашу;
- сыйныфташлары һәм укытучы белән уку эшчәнлеген оештыруда хезмәттәшлек итү;
- төрле фикерләрне исәпкә алып эш итү;
- үз фикерен дәлилли белү, тормыштан мисаллар китерү;
- төрле җавапларны тыңлау, чагыштыру, нәтиҗә ясау;
- үз фикерен тулы һәм төгәл итеп әйтә белү;
- күмәк эш вакытында уртак фикергә килү;
- мәгълүмат туплауда үзара хезмәттәшлек итүдә инициативасы күрсәтү;
- укылган текстлар буенча сораулар бирә алу;
- бирелгән текстларның дәвамын үзлектән сөйләп карау,фикер әйтү автор фикере белән чагыштыру;
- үз эшен контрольдә тоту, сыйныфташларына ярдәм итү;
- коммуникатив күнекмәләрнең кеше тормышындагы ролен билгеләү;
- үз фикерләрен телдән һәм язмача җиткерә белү;
- башкаларны тыңлый, киңәш бирә белү;
- сыйныфташлары каршында төрле темаларга, башкарылган проектлар буенча чыгыш ясау;
- иптәшенең гамәлләрен бәяләү, күрше белән хезмәттәшлек итү.

Регулятив УУГ:
- дәреснең проблемасын (тема) һәм максатларын мөстәкыйль формалаштыру;
- проблеманы аңлап гипотеза чыгару, үз фикереңне дәлилләр китереп раслый белү, телдән (диалогик, монологик) һәм язма сөйләмдә сәбәп-нәтиҗә бәйләнешен аерып алу, нәтиҗәләрне формалаштыру;
- максатка ирешү юлларын билгеләү;
- үз эшчәнлегеңнең нәтиҗәле булуына ирешү, үз эшчәнлегеңне контрольгә алу;
- укытучы белән бергәләп, үз эшен, иптәшләренең җавапларын бәяләү;
- кагыйдә, күрсәтмәләрне истә тоту һәм аларга ияреп гамәлләр кылу;
- эшләнгән эшкә бәя бирү, сыйфатын һәм дәрәҗәсен билгеләү.

Предмет нәтиҗәләр:
- фонетик, сүз төзелеше һәм лексик берәмлекләр белән эш итүне ныгыту;
- исем, орфоэпик һәм орфографик кагыйдәрне үзләштерү, гамәли куллана белү;
- сүзнең лексик мәгънәсен билгели һәм сөйләмдә урынлы куллана белү;
- тел материалы белән логик фикерләүне сорый торган эш төрләрен башкару;
- телнең сүзлек составын куллану өлкәсе, активлыгыннан чыгып урынлы файдалану;
- сүзләрнең төзелешен һәм ясалышын тикшерү;
- бирелгән темаларга, тормыштан алган фикер-карашларга, хис-кичерешләргә нигезләнеп, кечкенә хикәяләр язу;
- укучыларны иҗади эшчәнлеккә тарту, проект эшләре белән кызыксындыру.

Курсның эчтәлеге

1. 4 нче сыйныфта үткәннәрне кабатлау
Лексикология буенча үткәннәрне кабатлау.
Башлангыч сыйныфларда исем, сыйфат, сан, алмашлык, фигыль буенча үткәннәрне кабатлау.
Синтаксис буенча өйрәнгәннәрне кабатлау: сүзтезмә һәм җөмлә; җөмләнең баш кисәкләре; җәенке һәм җыйнак җөмләләр; җөмләнең иярчен кисәкләреннән аергыч; җөмләнең тиңдәш кисәкләре.

2. Фонетика, орфоэпия, графика, орфография
Фонетика һәм орфоэпия турында гомуми төшенчә.
Сөйләм органнары. Авазларның ясалышы. Сөйләм аппараты.
Татар телендә сузык һәм тартык авазлар.
Татар телендә сузык авазларның әйтелеше. Сингармонизм законы: рәт һәм ирен гармониясе.
Тартык авазлар классификациясе. [къ], [к] һәм [гъ], [г] тартык авазлары. [h] һәм [х] тартык авазлары.[w]һәм [в] тартык авазлары. [н] һәм [ц] тартык авазлары.['](һәмзә) тартыгы.
Тартык авазларның сөйләмдәге үзгәреше. Тартыклар чиратлашуы. Борын ассимиляциясе. Ирен ассимиляциясе.
Татар телендә иҗек. Сүзләрне юлдан-юлга күчерү. Сүз басымы. Интонация.
Графика һәм орфография. Аваз һәм хәреф төшенчәләре. Татар алфавиты.
Сузык аваз хәрефләре. О, ө, е, э хәрефләренең дөрес язылышы. Икешәр аваз кушылмасын белдергән е, ю, я, хәрефләренең дөрес язылышы.
Тартык аваз хәрефләре. ъ һәм ь хәрефләренең дөрес язылышы.В, к, г хәрефләре.
Сүзләрне кушып, сызыкча аша һәм аерып язу. Баш һәм юл хәрефләре.
Сүзләргә фонетик анализ ясау.
Кабатлау.

3.Лексикология

Лексикология. Лексика һәм лексикология турында төшенчә. Сүзнең лексик мәгънәсе, аны аңлату юлларын аңлату. Аңлатмалы сүзлекләр. Сүзләрне мәгънәләре, килеп чыгышыннан һәм кулланылышы ягыннан төркемләү.

Бер һәм күп мәгънәле сүзләр.

Сүзләрнең туры һәм күчерелмә мәгънәләре.

Синоним. Антоним. Омоним.

Килеп чыгышы ягыннан татар теленең сүзлек составы. Гомумтөрки һәм алынма сүзләр. Татар сүзләренең төркемнәре.

Куллану өлкәсе буенча татар теленең сүзлек составы. Гомуми кулланылыштагы (гомумхалык) һәм кулланылышы чикләнгән (диалекталь һәм һөнәрчелек сүзләре) сүзләр.

Куллану активлыгы буенча сүзлек составы: искергән һәм тарихи сүзләр. Искергән сүзләр турында төшенчә.

Яңа сүзләр (неологизмнар).

Фразеологизмнар. Фразеологик әйтелмәләрне сөйләмдә куллану.

Сүзгә лексик анализ ясау.

Кабатлау.

4. Сүз төзелеше һәм сүз ясалышы

Сүзнең тамыры һәм кушымчалар. Сүзнең мәгънәле кисәкләргә бүленеше. Мөнәсәбәт белдерә торган кушымчалар: модальлек һәм бәйләгеч кушымчалар. Модальлек кушымчалары. Исем, сан, сыйфат, фигыльләргә ялгана торган модальлек кушымчалары.

Сүзнең нигезе. Тамыр һәм ясалма нигезле сүзләр. Сүзләрне төзелеше буенча тикшерү.

Сүз ясалу ысуллары. Ясагыч кушымча ялгау ысулы. Сүзгә кушымчалар ялгану тәртибе.

Сүзләрне кушу ысулы: кушма, парлы һәм тезмә сүзләр ясалу.

Сүзләрне кыскарту ысулы.

Кабатлау.

5. 5 нче сыйныфта үткәннәрне кабатлау

6. Бәйләнешле сөйләм үстерү

1. Төрле характердагы диктантлар язу.
2. Хаталар өстендә эш башкарган вакытта телдән һәм язма рәвештә анализ ясау.
3. Мәкаләне редакцияләү.
4. Әдәби текстларның эчтәлеген сөйләү.
5. Изложение һәм сочинение язарга өйрәнү.
6. Бирелгән темага, рәсемгә яки планга нигезләнеп, хикәя төзеп язу.
7. Бирелгән текстка план төзү.
8. Текстларны, мәкальләрне, фразеологик әйтелмәләрне бер телдән икенче телгә тәрҗемә итү. Сүзлекләрдән файдалану.
9. Проектлар төзү.
10. Картина буенча сочинение язу (Х.Якупов «Канәфер чәчәге. Натюрморт», И. Шишкин «Имәнлек»)

5 нче сыйныф укучыларының ана теленнән белем, осталык һәм күнекмәрен бәяләү нормалары

Укучыларның тел һәм сөйләм материалын үзләштерү дәрәҗәсен яки аларның гомуми грамоталыгын диктант, изложение, сочинение яздырып тикшереп була; сорауларга язма рәвештә җавап алу да уңай нәтиҗә бирә. Сораулар укыган әсәр, аерым текст, рәсем яки караган фильмнар буенча тәкъдим ителә. Бу очракта язма эшнең күләме һәр сыйныфның изложение күләменнән артмый.Укытучы, эшне бәяләгәндә, түбәндәге таләпләрне истә тотарга тиеш: җавапның тулы, төгәл, дөрес булуы, сөйләмнең стилистик яктан камиллеге, орфографик һәм пунктуацион яктан грамоталылыгы.

Сорауларга җавап язуны бәяләү

1. Барлык сорауларга да дөрес җавап бирелсә, “5” ле куела (1 сөйләм хатасы яки 1 пунктуационхата булырга мөмкин).
2. Сорауларга дөрес җавап бирелсә, ләкин 2 сөйләм хатасы, 3 орфографик, 2 пунктуацион хата булса яки 2 сорауга җавап язганда төгәлсезлек җибәрелсә, “4” ле билгесе куела.
3. Язма эштә сорауларга җавап бирә белү күнекмәләре сизелсә, 3 сөйләм хатасы , 4 орфографик, 5 пунктуацион хата булса, “3” ле куела.
4. Җавапларның яртысы дөрес булмаса, сөйләм хаталары 3тән артса, 5 орфографик, 6 пунктуацион хата булса, “2” ле куела.

Язма эшләрнең күләме

5 нче сыйныф – сочинение -4(1) диктант -6 (2) изложение – 5 (2) Барлыгы -15 (5)

Искәрмә: Җәя эчендә контроль характердагы язма эшләр саны күрсәтелде.

Сүзлек диктантының күләме

5 сыйныф – 16-20 сүз

Сүзлек диктантын бәяләү

1. Пөхтә итеп язылган, хатасы булмаган эшкә “5” ле куела.
2. 1-2 орфографик хаталы эшкә “4” ле куела.
3. 3-4 орфографик хаталы эшкә “3” ле куела.
4. 5 һәм аннан күбрәк хаталы эшкә “2” ле куела.

Диктантларның күләме һәм аларны бәяләү

Диктант – укучының гомуми грамоталылыгын тикшерү өчен уздырыла торган язма эшнең бер төре. Диктантлар өйрәтү һәм контроль төрләргә бүленә.

Өйрәтү диктантын бәяләү

Өйрәтү диктантлары берничә төрле була: сүзлек диктанты, искәртмәле, аңлатмалы, сайланма, иҗади, күрмә, хәтер, ирекле диктантлар.

1. Орфографик хатасы булмаса, “5” ле куела (1 пунктуацион хата булырга мөмкин)
2. 1 орфографик, 1пунктуацион хатасы булса, “4” ле куела.
3. 1 орфографик, 2 пунктуацион хатасы булса, “3” ле куела.
4. 5 орфографик, 4-6 пунктуацион хатасы булса, “2” ле куела.

Контроль диктантның күләме

5 нче сыйныф: уку елы башында - 50-55 сүз, уку елы ахырында – 55-60 сүз.

Контроль диктант текстлары үз эченә өйрәнелгән тема яки темалар буенча орфограмма һәм пунктограммаларны (2-3 очрак) ала. Грамматик биремле диктант булганда, сүз саны киметелә дә ала. Контроль диктантта укучы тарафыннан төзәтүләр булса, билге бер баллга төшәргә мөмкин.

Контроль диктантны бәяләү

Билге	Хаталар саны
“5” ле	0/0, 0/2, 1/0 пөхтә эшкә
“4” ле	2-3/3-2
“3” ле	4/4, 3/6
“2” ле	6/5, 5/8

Изложение язу
Изложение яздыру өчен, матур әдәбият әсәрләреннән өзекләр, хикәяләр, аерым текстлар алына. Алар эчтәлеге һәм күләме ягыннан тиешле таләпләргә җавап бирергә, тәрбияви максатларны үз эченә алырга һәм бәйләнешле сөйләм күнекмәләрен үстерү, камилләштерү юнәлешендә булырга тиеш. Изложение ярдәмендә укучының тема эчтәлеген ача белү осталыгы, лексик байлыгы, орфография, грамматика, пунктуация өлкәсенә караган грамоталылыгы тикшерелә. Бу вакытта яңа сүзләр һәм тәгъбирләрне аңлатырга , аларны тактага язып куярга кирәк.

Изложение текстының күләме
Уку елы башы: тексттагы сүзләр саны- 70-110, язма күләме – 55-70
Уку елы ахыры: тексттагы сүзләр саны- 110-140, язма күләме – 70-85.
Изложениене бәяләгәндә, фикерләрнең логик эзлеклелегенә, эчтәлекнең тулы, дөрес бирелүенә, язма сөйләм теленең камиллегенә, грамоталы итеп яза алу дәрәҗәсенә игътибар ителә. Изложение һәм сочинение өчен ике билге куела: беренчесе- эчтәлек һәм сөйләмне дөрес оештыра алуга, икенчесе – грамоталылыкка.

Изложениене бәяләү
1. Тема тулысынча ачылган, эчтәлеге һәм стиль бердәмлеге сакланган эшкә “5” ле куела (1 орфографик, 2 пунктуацион яки 2 грамматик хатасы булырга мөмкин).
2. Текстның эчтәлеге темага, нигездә, туры килсә, фикерне белдерүдә зур булмаган ялгышлар җибәрелсә, 1-2 фактик, 1-2 техник хатасы булса, 2 орфографик, 2-3 пунктуацион яки 1 грамматик хатасы булган эшкә “4” ле куела.
3.Язмада эчтәлек эзлекле бирелмәсә, стиль бердәмлеге сакланмаса, 3 фактик, 2-3 техник хатасы булса, 3 орфографик, 4 пунктуацион, 2 грамматик хатасы булган эшкә “3” ле куела.
4. Эзлеклелек, стиль бердәмлеге сакланмаса, язма эш планга туры килмәсә, фактик һәм техник хаталары күп булса, орфографик хаталарның саны 4 тән артса, пунктуацион хаталарның саны 5 тән, грамматик хаталар саны 3 тән артса, “2” ле куела.

Сочинениенең күләме
Иҗади эшнең бер төре буларак, сочинение – укучының язма рәвештә үти торган эше. Ул бәйләнешле сөйләм үстерү күнекмәләре булдыруда зур әһәмияткә ия.
Әдәби (хикәяләү, очерк, хат, рецензия һ.б.), әдәби-иҗади, өйрәтү характерындагы, ирекле, рәсемнәр нигезендә үткәрелә торган һәм контроль сочинениеләр була.
Сочинение план нигезендә языла. Ике сәгать дәвамында сыйныфта язылган сочинениенең күләме түбәндәгечә булырга тиеш: 5 нче сыйныфта 0,5 -1 бит.

Сочинениене бәяләү
1.Язманың эчтәлеге темага тулысынча туры килсә, фактик ялгышлары булмаса, бай телдә, образлы итеп язылса, стиль бердәмлеге сакланса,”5” ле куела. (1 орфографик яисә 2 пунктуацион хата булырга мөмкин).
2.Язманың эчтәлеге, нигездә, темага туры килсә, хикәяләүдә зур булмаган ялгышлар күзәтелсә, 1-2 фактик хата җибәрелсә, теле бай, стиль ягы камил булып, 2 орфографик, 3пунктуацион яисә 1-2 сөйләм ялгышы булса, “4” ле куела.
3. Эчтәлекне бирүдә җитди ялгышлар, аерым фактик төгәлсезлекләр булса, хикәяләүдә эзлеклелек югалса, сүзлек байлыгы ярлы булса, стиль бердәмлеге дөрес сакланмаган җөмләләр очраса, 3 орфографик, 4 пунктуацион яисә 3-4 сөйләм хатасы булса, “3” ле куела.
4.Язма темага туры килмичә,фактик төгәлсезлекләр күп булып, план нигезендә язылмаса, сүзлек байлыгы бик ярлы булса, текст кыска һәм бер типтагы җөмләләрдән торып, сүзләр дөрес кулланылмаса, стиль бердәмлеге сакланмаса, 5 орфографик, 8 пунктуацион яисә 4-6 сөйләм хатасы булса, “2” ле куела.

Тематик планлаштыру

№	Төп темалар	Уку-укыту эшчәнлеге	Сәгатьләр саны
1.	Башлангыч сыйныфта үткәннәрне кабатлау	Сүз төркемнәре, җөмлә турында үткәннәрне системага салып кабатлату	5
2.	Фонетика, орфоэпия. Графика һәм орфография.	Графика һәм орфография. Аваз һәм хәреф төшенчәләрен аеру. Татар алфавитын үзләштерүне гамәли ныгыту. Татар теленең үзенчәлекле авазларын дөрес әйтү, язу. Аваз үзгәрешләрен таба һәм билгели белү. Сүзләрне юлдан-юлга күчерү, иҗек калыпларына нигезләнеп, сүзләрне иҗекләргә бүлү.	34

		Сүз басымын дөрес кую. Текстка ярашлы интонация төрен билгеләү һәм куллану	
3.	Лексикология һәм лексикография.	Текстта, сөйләмдә сүзнең кулланылыш үзенчәлеген, лексик мәгънәсен билгеләү. Сүзләрнең актив, пассив кулланылышларын аңлату. Сүзләрнең килеп чыгышларын билгеләү, сәбәпләрен аңлау. Фразеологик берәмлекләр белдергән мәгънәне аңлату, сөйләмдә алардан урынлы куллану. Сүзлекләр белән белешмә материал буларак эшләү	17
4.	Сүз төзелеше һәм ясалышы.	Сүзләрне тамырга һәм кушымчага таркату.Төрле сүз төркемнәрен ясаучы кушымчаларны билгеләү. Мөнәсәбәт белдерүче, бәйләгеч кушымчалар, модальлек кушымчаларын аеру, урынлы куллану. Сүз ясалу ысулларын үзләштерү, тексттан табу дөрес билгеләү	16
5.	Кабатлаулар	5 нче сыйныфта үткәннәрне гомумиләштереп кабатлау	5
6.	Бәйләнешле сөйләм үстерү	Бирелгән терәк сүзләрне кулланып, бирелгән планга таянып, кечкенә хикәя төзү. Хикәя һәм сорау җөмләләрне файдаланып, диалогик сөйләм төзү. Изложение һәм сочинение язарга өйрәнү. Төрле характердагы диктантлар язу	28
			(105 сәгать)

Укытуның материаль-техник һәм мәгълүмати тәэмин ителеше
- белем һәм тәрбия бирү өчен барлык шартлар да тудырылган, санитария һәм янгыннан саклану нормаларына туры килгән уку бинасы булу;
- әдәбиятны өйрәнү өчен җитәрлек күләмдә дәреслекләр һәм өстәмә методик ярдәмлекләр белән тәэмин ителгән китапханә;
- электрон китапханә, башка электрон ресурслар, татарча сайтлардан куллану мөмкинлеге булган компьютер классы;
- электрон һәм басма күрсәтмә әсбаплар, дәреслекләр;
- мультимедиа укыту программалары, компьютер программалары;
- укучыларының белемнәрен тикшерү программалары;
- төрле типтагы сүзлекләр, энциклопедияләр;
- белешмә материаллар;
- балалар өчен чыгарылган газета һәм журналлар;
- интерактив тикшерү программалары;
- татар сайтлары (belem.ru; tatarile.org.com).

Әдәбият исемлеге
1. Татарстан Республикасы Мәгариф һәм Фән министрлыгы тарафыннан тәкъдим ителгән "Рус телендә урта (тулы) гомуми белем бирү мәктәбендә татар телен һәм әдәбиятын укыту программасы (татар балалары өчен): 1-11 нче сыйныфлар. - Казан: Мәгариф, 2010.
2. Укыту фәннәре буенча эш программалары: татар теле: методик тәкъдимнәр. Төп гомуми белем мәктәбе. - Казан: ДБО "Белем сыйфаты мониторингының республика үзәге, 2013. - 116 б.
3. Рус телендә урта (тулы) гомуми белем бирү мәктәпләре өчен татар теле һәм әдәбиятыннан үрнәк программалар. - Казан: Татар. кит. нәшр., 2011. - 239 б.
4. Сафиуллина Ф. С. Хәзерге татар әдәби теле. Югары һәм урта уку йортлары өчен дәреслек. - Казан: "Мәгариф" нәшр., 2006.
5. Хәбибуллина З.Н., Нәбиуллина Г.Ш. Диктантлар җыентыгы: Татар урта гомуми белем бирү мәктәбенең 5 - 11 сыйныфлары өчен:Укытучылар өчен кулланма. - Казан: "Мәгариф" нәшр., 2006.
6. Шәмсетдинова Р.Р. Татар теле: Күнегүләр. Анализ үрнәкләре. Тестлар. - Казан: Татар. кит.нәшр., 2005. - 160 б.
7. Татар теле: Рус мәктәбендә төп гомуми белем бирү оешмаларында (татар телен туган тел буларак өйрәнүче укучылар белән) эшләүче укытучылар өчен методик әсбап. 5 нче сыйныф./ 7. Р.Р.Шәмсетдинова, Г.К.Һадиева, Г.В. Һадиева. – Казан: “Мәгариф – Вакыт” нәшр., 2015.

Өстәмә әдәбият
1.Фатыйхова Р.Н. Татар теленнән диктантлар, контроль эшләр, тестлар. - Казан, "Гыйлем" нәшрияты, 2009.
2. Максимов Н.В. "Урта мәктәптә татар теле укыту: Фонетика. Морфология."Укытучылар өчен методик кулланма. - Казан: "Мәгариф" нәшрияты, 2004.

3. "Фән һәм мәктәп", "Мәгариф" журналлары, "Мәгърифәт", "Ачык дәрес" газеталары.
Мәгълүмат чыганаклары
http://www.ed.gov.ru
Белем бирү буенча федераль агентлык
http://www.apkppro.ru РФ мәгариф хезмәткәрләренең квалификациясен күтәрү һәм профессиональ әзерләү академиясе
http://www.lexed.ruФедеральный центр образовательного законодательства
http://www.rustest.ruФедераль тест үткәрү үзәге
http://www. tatedu.ru ТР Мәгариф һәм фән министрлыгы
http://www.edu. kzn.ruТР Мәгариф һәм фән министрлыгы Белем порталы
http://www.mon.tatar.ru
http://www.shoolexpo.ru
http://. belem.ru
http://. tatar.ruТР рәсми серверы
http://. Tat. Tatar-inform.ru ТР мәгълүмат агентлыгы
http://. intertat.ruТР электрон газетасы
http://. xat.ruТатар хат алышу хезмәте
http://. suzlek.ru on-line русча сүзлек
http://. Kitapxane.at.ru татар телендәге әдәби әсәрләр китапханәсе http://. Tatar.com.ru татар теле сүзлекләр һәм үзөйрәткечләр http://. Tatarca.boom.ru татарча текстлар http://. tataroved.ru Татар тарихы: төрки-татар дөньясы http://. selet.ru "Сәләт" яшьләр
http://. Kitapxane.at.ru татар телендәге әдәби әсәрләр китапханәсе http://. Tatarca.boom.ru татарча текстлар
Электрон ресурслар:
"Бала" китапханәсе, "Татар мультфильмнары", мультимедиа укыту программалары; электрон китапханә; татар сайтлары (belem.ru, tatarile.org.com);

Календьдар-тематик план

Барлыгы - 105 сәгать (* билгесе белән бәйләнешле сөйләм үстерү күрсәтелде)

Дәрес №	**Дәрес темасы**	**Дәрес тибы**	**Укучылар эшчәнлеге**	**Контроль төре**	**Көтелгән нәтиҗә**			**Үткәрү вакыты**	
					Шәхескә кагылышлы	**метапредмет**	**предмет**	**план**	**факт**
Башлангыч сыйныфта үткәннәрне кабатлыйбыз, хәтердә яңартабыз (5с.+ 3с.*)									
1. *	**Дәреслек белән танышабыз. «Туган тел, тынычлык, дуслык» темасына әңгәмә.**	Яңа белемнәрне үзләштерү дәресе	Дәреслек, сүзлек белән эш итә белү		Татар теленең бай-лыгын, матурлыгын тояргa өйрәнү; туган телне өйрәнүнең әһәмиятен аңлау; үзеңне тыңлаучы күзле-геннән анализлау	Дәреслек белән танышу барышында уку төрләрен (танышу һәм өйрәнү характерында) куллану; тексттан фактик мәгълүматны аерып алу; төркемнәрдә эшләү.	Туган телнең кеше һәм җәмгыять тормышындагы әһәмиятен, ролен аңлау; текстның темасын бил-геләү, тезисны аңлата белү.		
2.	Лексикология	Белем һәм күнекмәләрне актуальләштерү дәресе	Логик фикер йөртү, гомумиләштерү, системалаштыру, нәтиҗә ясау	Бирем үтәү	Татар теленең бай-лыгын, матурлыгын тояргa өйрәнү; туган телне өйрәнүнең әһәмиятен аңлау; туган телнең кешенең шәхси сыйфатларын үстерүдәге ролен аңлау	Тексттан фактик мәгълүматны аерып алу; төркемнәрдә эшләү; үз фикереңне төгәл һәм ирекле җиткерә белү	Сүз, аның лексик мәгънәсе, туры һәм күчерелмә мәгънәле сүзләр, синоним, антоним, омонимнар төшенчәләрен белү; бирелгән сүзләр белән җөмләләр төзи белү.		
3.	Лексикология. Сүзнең лексик мәгънәсе, бер һәм күп мәгънәле сүзләр, туры һәм күчерелмә мәгънәле сүзләр,синоним, антоним, омонимнар	Белем һәм күнекмәләрне актуальләштерү дәресе	Логик фикер йөртү, гомумиләштерү, системалаштыру, нәтиҗә ясау	Бирем үтәү	Татар теленең бай-лыгын, матурлыгын тояргa өйрәнү; туган телне өйрәнүнең әһәмиятен аңлау; туган телнең кешенең шәхси сыйфатларын үстерүдәге ролен аңлау	Тексттан фактик мәгълүматны аерып алу; төркемнәрдә эшләү; үз фикереңне төгәл һәм ирекле җиткерә белү	Сүз, аның лексик мәгънәсе, туры һәм күчерелмә мәгънәле сүзләр, синоним, антоним, омонимнар төшенчәләрен белү; бирелгән сүзләр белән җөмләләр төзи белү.		
4	Исем, сыйфат, сан, алмашлык, фигыль сүз төркемнәре	Белем һәм күнекмәләрне актуальләштерү дәресе	Логик фикер йөртү, гомумиләштерү, системалаштыру, нәтиҗә ясау		Татар теленең бай-лыгын, матурлыгын тояргa өйрәнү; сөйләмне камил-ләштерүгә омтылу	Тексттан фактик мәгълүматны аерып алу; төркемнәрдә эшләү; үз фикереңне төгәл һәм ирекле җиткерә белү	Исем, сыйфат, сан, алмашлык, фигыль сүз төркемнәре белү; бирелгән сүз төркемнәренә караган сораулар һәм билгеләрне аерып чыгару; сүзләрне төркемнәре буенча аера белү		
5.	Җөмлә	Белем һәм	Логик фикер йөртү,	Бирем үтәү	Татар теленең эсте-	Тексттан фактик мәгълүматны	Җөмләнең төп билгеләрен белү;		

		күнекмәләрне актуальләштерү дәресе	гомумиләштерү, системалаштыру, нәтиҗә ясау		тик кыйммәтен аңлау; сөйләмнең сәнгатьлелеген тою	аерып алу; төркемнәрдә эшләү; язмадагы мәгълүматның (текстның төп фикерен) дөрес аңлау.	җөмләнең чикләрен аера һәм тыныш билгеләрен куя белү; җөмләнең грамматик нигезен билгели белү; текстның төп фикерен билгеләү		
6	Җөмлә. Җөмләнең грамматик нигезе	Белем һәм күнекмәләрне актуальләштерү дәресе	Логик фикер йөртү, гомумиләштерү, системалаштыру, нәтиҗә ясау	Бирем үтәү	Татар теленең эсте-тик кыйммәтен аңлау; сөйләмнең сәнгатьлелеген тою	Тексттан фактик мәгълүматны аерып алу; төркемнәрдә эшләү; язмадагы мәгълүматның (текстның төп фикерен) дөрес аңлау.	Җөмләнең төп билгеләрен белү; җөмләнең чикләрен аера һәм тыныш билгеләрен куя белү; җөмләнең грамматик нигезен билгели белү; текстның төп фикерен билгеләү		
7 *	**Тикшерү характе-рындагы диктант “Күңел күзе”**	Контроль дәрес (белем һәм осталыкларны тикшерү дәресе)	Үз-үзеңә контроль ясау	Диктант	Үзбәягә сәләтле булу	Үзконтрольгә сәләтле булу	Сүзләрне дөрес язу; сүзләрне төркеме буенча аеру		
8*	**Хаталарны төзәтү өстендә эш. Мәкаләне редакцияләү**	Яңа белемнәрне үзләштерү дәресе	Логик фикер йөртү, чагыштыру, анализ, нәтиҗә ясау	Мәкаләне редакцияләү	Үзбәягә сәләтле булу	Үзконтрольгә сәләтле булу.	Текстның темасын һәм төп фикерен билгеләү; төп фикердән һәм терәк сораулардан чыгып, текстны редакцияли белү		
Фонетика (34+12*)									
9.	Фонетика һәм орфоэпия турында гомуми төшенчә	Яңа белемнәрне үзләштерү дәресе	Төшенчә, термин, кагыйдәләрне аңлап кабул итү, эзләнү таләп итә торган мәсьәләләрне чишү юлларын үзләштерү		Телне өйрәнүгә кызыксыну уяту	Тексттан фактик мәгълүматны аерып алу	Фонетиканың өйрәнү предметын белү;тел белеменең фонетика һәм орфоэпиясе турында төшенчә бирә белү; сөйләмнең авазлардан торуын һәм сөйләм авазларының сүзнең мәгънәсен аеруда катнашуын белү;язуда авазларның хәрефләр белән билгеләнүен белү; авазлар һәм хәрефләр турында аңлата белү; транскрипцияне, аның билгеләрен белү; сүзләрне аваз һәм хәрефләргә таркатып яза белү		
10	Сөйләм органнары. Авазларның яса-лышы	Яңа белемнәрне үзләштерү дәресе	Логик фикер йөртү, анализ, гому-миләштерү, нәтиҗә ясау, тексттан мәгълүмат алу техникасын камилләштерү	Бирем үтәү	Телне өйрәнүгә кызыксыну уяту; үзеңнең сөйләмеңне камилләштерүгә омтылу; бирелгән текстның эчтәлеген язуга кызыксындыру	Тексттан фактик мәгълүматны аерып алу	Сөйләм процессында катнаша торган сөйләм органнарын белү; сөйләм авазларының ясалышын, авазлар ясалганда сөйләм органнарының ничек катнашуын белү; сузык һәм тартык авазларны әйткәндә, тавыш		

							ярыларының хезмәтен аңлата алу; телнең авазлар ясауда катнашуын аңлата белү; сузык авазларның шаудан, тартык авазларның тавыш һәм шаудан яки шаудан гына торуын аңлата белү; текстның төп фикерен формалаштыру; текстка исем бирү, текстка карата бирелгән сорауларга җавап бирә белү.		
11	Сузык һәм тартык авазлар	Яңа белемнәрне үзләштерү дәресе	Схема буенча логик фикер йөртү, нәтиҗә ясау, тәрҗемә итү	Тәрҗемә итү	Телне өйрәнүгә кызыксыну уяту; үзеңнең сөйләмеңне камилләштерүгә омтылу	Тексттан фактик мәгълүматны аерып алу; үзеңнең сөйләмеңне камилләштерүгә омтылу	Хәзерге татар әдәби телендә сузык һәм тартык авазларның санын белү; текстка исем бирү, текстка карата бирелгән сорауларга җавап бирә белү		
12	Сузык авазлар	Яңа белемнәрне үзләштерү дәресе	Схема буенча логик фикер йөртү, нәтиҗә ясау, тексттан мәгълүмат алу техникасын камилләштерү, планга нигезләнеп, хикәя төзеп язуны камилләштерү	План буенча хикәя төзеп язу.	Татар теленең байлыгын, матурлыгын аңлау; телне өйрәнүгә кызыксыну уяту; үзеңнең сөйләмеңне камилләштерүгә омтылу; план буенча хикәя төзеп язу эзлеклелеген билгели белү	Тексттан фактик мәгълүматны аерып алу; орфографик сүзлекчәне куллану, үзеңнең сөйләмеңне камилләштерүгә омтылу; тексттагы мәгълүматны төркемли белү	Татар телендәге сузык авазлар, нечкә һәм калын сузыклар, кыска һәм озын сузыкларны аерып әйтә белү; *[о], [ы], [э]* һәм *[о], [ы], [э]*авазларының ясалышындагы һәм әйтелешендәге аерманы төшенү;		
13	Сузык авазлар, аларның әйтелеше.	Яңа белемнәрне үзләштерү дәресе	Схема буенча логик фикер йөртү, нәтиҗә ясау, тексттан мәгълүмат алу техникасын камилләштерү, планга нигезләнеп, хикәя төзеп язуны камилләштерү	Рәсемгә карап, хикәя төзеп язу	Татар теленең байлыгын, матурлыгын аңлау; телне өйрәнүгә кызыксыну уяту; үзеңнең сөйләмеңне камилләштерүгә омтылу; план буенча хикәя төзеп язу эзлеклелеген билгели белү	Тексттан фактик мәгълүматны аерып алу; орфографик сүзлекчәне куллану, үзеңнең сөйләмеңне камилләштерүгә омтылу; тексттагы мәгълүматны төркемли белү	рәт гармониясе һәм рәт гармониясе сакланмаган очракларны аңлата белү; сүзләргә кушымчалар ялгану үзенчәлекләрен аңлата белү; иреннәрнең хәрәкәтенә карап, сузыкларның иренләшкән-иренләшмәгән булуын аера белү; татар телендә беренче иҗектә *[а]* авазы *[о]* төсмере белән әйтелүен һәм бу әйтелешнең әдәби тел әйтелеше булуын, ә рус телендәге *[а]* авазының ачык әйтелүен мисаллар белән дәлилли белү;		

14	Сузык авазларның ясалышы һәм әйтелеше	Яңа белемнәрне үзләштерү дәресе	Схема буенча логик фикер йөртү, нәтиҗә ясау, тексттан мәгълүмат алу техникасын камилләштерү, нәтиҗә ясау.	Шигырьне хәтердә язу (54 нче күнегү)	Татар теленең бай-лыгын, матурлыгын аңлау; телне өйрәнүгә кызыксыну уяту; үзеңнең сөйләмеңне камил-ләштерүгә омтылу; план буенча хикәя төзеп язу эзлеклелеген билгели белү	Тексттан фактик мәгълүматны аерып алу; орфографик сүзлекчәне куллану, үзеңнең сөйләмеңне камилләштерүгә омтылу; тексттагы мәгълүматны төркемли белү	ирен гармониясен аңлата белү аның язылышта чагылыш тапмавын төшендерә белү; текстның төп фикерен формалаштыру; текстка исем бирү, текстка карата бирелгән сорауларга җавап бирә белү;		
15	Сингармонизм законы	Яңа белемнәрне үзләштерү дәресе	Термин, кагыйдә, закончалыкларны аңлап кабул итү, татар теле һәм рус теле авазларының аермалы якларын таба белү.		Татар теленең бай-лыгын, матурлыгын аңлау; телне өйрәнүгә кызыксыну уяту; үзеңнең сөйләмеңне камил-ләштерүгә омтылу; план буенча хикәя төзеп язу эзлеклелеген билгели белү	Тексттан фактик мәгълүматны аерып алу; орфографик сүзлекчәне куллану, үзеңнең сөйләмеңне камилләштерүгә омтылу; тексттагы мәгълүматны төркемли белү	сузыкларның калынлыкта-нечкәлектә ярашулары - сингармонизм законы турында төшенчә бирә белү;		
16. *	**Диктант («Фонетика» буенча) “Дүрткүз”**	Контроль дәрес (белем һәм осталыкларны тикшерү дәресе)	Үз-үзеңә контроль ясау	Диктант			Дөрес язу күнекмәләрен булдыру.		
17	Хаталарны төзәтү өстендә эш. Тартык авазлар	Яңа белемнәрне үзләштерү дәресе	Схема буенча логик фикер йөртү, нәтиҗә ясау. текст нигезендә тәҗрибә үткәрү,		Телне өйрәнүгә кызыксыну уяту; үзеңнең сөйләмеңне камилләштерүгә омтылу	Тексттан фактик мәгълүматны аерып алу; үзеңнең сөйләмеңне камилләштерүгә омтылу; тексттагы мәгълүматны төркемли белү	Яңгырау һәм саңгырау тар-тыклар, парлы яңгырау һәм парлы саңгырау тартыкларны белү; парсыз яңгырау һәм саңгырау тартыкларны белү; тел шомарткычларны дөрес, тиз һәм ачык итеп әйтә белү.		
18	Тартык авазлар, аларның әйтелеше	Яңа белемнәрне үзләштерү дәресе	Текст нигезендә тәҗрибә үткәрү	Тәҗрибә үткәрү		Үзеңнең сөйләмеңне камил-ләштерүгә омтылу; тексттагы мәгълүматны төркемли белү	Сүздә яңгырау һәм саңгырау тар-тыкларны аера белү; тартык авазларның яңгырау яки саңгырау булуын тәҗрибә үткәреп, аңлатып бирә белү.		
19	Тартык авазларның сөйләмдәге үзгәреше	Яңа белемнәрне үзләштерү дәресе	Татар теле һәм рус теле тартык авазларын чагы-штыра белү	Фонетик пропорцияне чишү		Үзеңнең сөйләмеңне камил-ләштерүгә омтылу; тексттагы мәгълүматны төркемли белү	Авазларны дөрес әйтүдә тел шомарткычларының әһәмиятен аңлата белү; татар һәм рус телләрендә тартыкларның калын		

							яки нечкә әйтелүе нәрсәгә нигезләнгән булуын аңлата белү; үпкәдән килә торган һаваның тоткарлану урынына бәйле тартыкларның ясалу урыны буенча төркемнәрен, шул төркемнәргә нинди авазлар керүен әйтә белү;авыз һәм борын тартыкларын аера белү.		
20 *	**Изложение (81 нче күнегү)**	Контроль дәрес (белем һәм осталыкларны тикшерү дәресе)	План төзеп изложение язуны камилләштерү	Изложение	Бирелгән текстның эчтәлеген язуга кызыксыну уяту.	Укылган әдәби текстны язма формада күрсәтә алу; башлангыч текстның темасыннан чыгып, логик бәйләнешне саклый алу; текстны язганда, татар теленең дөрес язу кагыйдәләрен һәм әдәби нормаларын саклау	Предметны тасвирлаганда, детальләрнең ролен белү; башлангыч текстның планын төзи белү; әдәби текстның эчтәлеген сөйләгәндә структурасын саклау; үз текстныңны төзи белү.		
21.	*[къ]*һәм*[к], [гъ]* һәм*[г]*тартык авазлары	Яңа белемнәрне үзләштерү дәресе	Дәреслек, схема, текст белән эш итә белү, танып белү активлыгын үстерү, эзләнү таләп итә торган мәсьәләләрне үзләштерү, кагыйдә, закончалыкларны аңлап кабул итү	Бирем үтәү	Телне өйрәнүгә кызыксыну уяту; үзеңнең сөйләмеңне камилләштерүгә омтылу	Тексттан фактик мәгълүматны аерып алу; үзеңнең сөйләмеңне камилләштерүгә омтылу; тексттагы мәгълүматны төркемли белү	*[къ], [к], [гъ], [г]* авазларының мөстәкыйль аваз булуына һәм аларның ясалыш үзенчәлекләренә төшенү; кече тел *[къ], [гъ]* авазлары кергән сүзләрне дөрес әйтү; рус теленнән алынган сүзләрдә *[к]* авазының әйтелеш үзенчәлеген аңлата белү; татар һәм рус сүзләрендәге тартыклар чиратлашуын мисаллар ярдәмендә аңлата белү; тексттагы, күнегүләрдәге сүзләрдән кече тел һәм тел арты тартыклары кергән сүзләрне аерып әйтә белү		
22	*[h]* һәм*[х]*тартык авазлары	Яңа белемнәрне үзләштерү дәресе	Дәреслек, сүзлекчә, схема, текст белән эш итә белү, танып белү активлыгын үстерү, эзләнү таләп итә торган мәсьәләләрне үзләштерү, кагыйдә, закончалыкларны	Сүзлек диктанты *([h]* һәм *[х]* тартык авазлары)	Телне өйрәнүгә кызыксыну уяту; үзеңнең сөйләмеңне камилләштерүгә омтылу.	Тексттан фактик мәгълүматны аерып алу; үзеңнең сөйләмеңне камилләштерүгә омтылу	Йоткылык тартыгы *[h]*, кече тел тартыгы *[х]* авазларның мөстәкыйль авазлар булуына һәм аларның яса лыш үзенчәлекләренә төшенү; бу авазлар кергән сүзләрне дөрес итеп әйтә белү; *[h], [х]* авазлары кергән сүзләрнең язылышын хәтердә калдыру.		

			аңлап кабул итү						
23	*[w]*һәм*[в]*тартык авазлары	Яңа белемнәрне үзләштерү дәресе	Дәреслек, схема, текст белән эш итә белү, танып белү активлыгын үстерү, эзләнү таләп итә торган мәсьәләләрне үзләштерү, кагыйдә, закончалыкларны аңлап кабул итү, текстны русчадан та-тарчага тәрҗемә итүне камилләштерү	Текстн ы дәвам итеп язу (111 нче күнегү)	Телне өйрәнүгә кызыксыну уяту; үзеңнең сөйләмеңне камилләштерүгә омтылу	Тексттан фактик мәгълүматны аерып алу; үзеңнең сөйләмеңне камилләштерүгә омтылу	Ирен-ирен*[w]*,ирен-теш *[в]* авазларының мөстәкыйль аваз булуына һәм аларның ясалыш үзенчәлекләренә төшенү; *[w]*, *[в]*авазлары кергән сүзләрне дөрес әйтү; *[в]* авазының алынма сүзләрдә генә булуын белү; *-ау, -әү* кушылмасына беткән сүзләргә тартым кушымчасы ялганганда, тартым кушымчасы алдыннан ирен-ирен*[w]*авазы әйтелүен, ә язуда *в* хәрефе күрсәтелүен мисаллар ярдәмендә аңлата белү.		
24	*[w]*һәм*[в]*тартык авазлары	Яңа белемнәрне үзләштерү дәресе	Дәреслек, схема, текст белән эш итә белү, танып белү активлыгын үстерү, эзләнү таләп итә торган мәсьәләләрне үзләштерү, текстны русчадан татарчага тәрҗемә итүне камилләштерү		Телне өйрәнүгә кызыксыну уяту; үзеңнең сөйләмеңне камилләштерүгә омтылу	Тексттан фактик мәгълүматны аерып алу; үзеңнең сөйләмеңне камилләштерүгә омтылу	Бу авазлар кергән сүзләргә дөрес транскрипция ясый белү. Рус телендәге текстны татарчага тәрҗемә итеп сөйләү		
25	*[н]* һәм *[ң]* тартык авазлары	Яңа белемнәрне үзләштерү дәресе	Дәреслек, схема, текст белән эш итә белү, танып белү активлыгын үстерү, эзләнү таләп итә торган мәсьәләләрне үзләштерү.		Телне өйрәнүгә кызыксыну уяту; үзеңнең сөйләмеңне камилләштерүгә омтылу	Тексттан фактик мәгълүматны аерып алу; орфографик сүзлекне куллану; үзеңнең сөйләмеңне камилләштерүгә омтылу	*[н]*, *[ң]* авазларының ясалыш үзенчәлекләренә төшенү һәм аларны дөрес уку, язу. *[ң]* авазының сүз башында килмәвен белү; борын ассимиляциясен белү һәм тексттан борын ассимиляциясенә мисаллар таба белү.		
26	*[н]* һәм *[ң]* тартык авазлары	Яңа белемнәрне үзләштерү дәресе	Дәреслек, схема, текст белән эш итә белү, танып белү активлыгын үстерү, эзләнү таләп итә торган мәсьәләләрне үзләштерү, кагыйдә, закончалыкларны аңлап кабул итү, сүзләргә	Сүзлек дик-танты*([н]* һәм *[ң]* тартык авазлары)	Телне өйрәнүгә кызыксыну уяту; үзеңнең сөйләмеңне камилләштерүгә омтылу	Тексттан фактик мәгълүматны аерып алу; орфографик сүзлекне куллану; үзеңнең сөйләмеңне камилләштерүгә омтылу	Тексттан борын ассимиляциясенә мисаллар таба белү; *[н]* авазы, *[къ]*, *[к]*, *[гъ]*, *[г]* авазлары алдыннан килгәндә, *[ң]* булып укылуын аңлата белү; ирен ассимиляциясен белү		

			транскрипция ясауны үзләштерү						
27 *	**Контроль изложение (120 нче күнегү)**	Контроль дәрес (белем һәм осталыкларны тикшерү дәресе)	План төзеп изложение язуны камилләштерү	Изложение	Бирелгән текстның эчтәлеген язуга кызыксыну булу.	Укылган әдәби текстны язма формада күрсәтә алу; башлангыч текстның темасыннан чыгып, логик бәйләнешне саклый алу; текстны язганда татар теленең дөрес язу кагыйдәләрен һәм әдәби нормаларын саклау	Предметны тасвирлаганда, детальләрнең ролен белү; текстка исем бирү; башлангыч текстның планын төзи белү		
28 *	**Контроль изложение (120 нче күнегү)**	Контроль дәрес (белем һәм осталыкларны тикшерү дәресе)	План төзеп изложение язуны камилләштерү	Изложение	Бирелгән текстның эчтәлеген язуга кызыксыну булу.	Укылган әдәби текстны язма формада күрсәтә алу; башлангыч текстның темасыннан чыгып, логик бәйләнешне саклый алу; текстны язганда татар теленең дөрес язу кагыйдәләрен һәм әдәби нормаларын саклау	Әдәби текстның эчтәлеген сөйләгәндә, структурасын саклау; үз текстыңны төзи белү.		
29	*[']*(һәмзә) тартыгы	Яңа белемнәрне үзләштерү дәресе	Схема белән эш итә белү, танып белү активлыгын үстерү,		Телне өйрәнүгә кызыксыну уяту; үзеңнең сөйләмеңне камилләштерүгә омтылу; сөйләмдә аерым сүзләрнең дөрес әйтелешен булдырырга омтылу	Тексттан фактик мәгълүматны аерып алу.	*[']*(һәмзә) тартыгының ясалыш үзенчәлегенә төшенү; бугаз тартыгының язуда *э, ъ, ь* хәрефләре белән язылуын аңлата белү.		
30	Иҗек.	Яңа белемнәрне үзләштерү дәресе	Проблеманы тирәнтен өйрәнү максатыннан өлешчә эзләнү, тикшеренү методларын кулланып мөстәкыйль эшчәнлекне оештыру	Бирем үтәү.	Телне өйрәнүгә кызыксыну уяту; үзеңнең сөйләмеңне камилләштерүгә омтылу	Тексттан фактик мәгълүматны аерып алу.	Иҗеккә билгеләмә бирә белү; ачык һәм ябыкиҗекләр турында белү; татар телендәге иҗек калыплары, рус теленнән кергән иҗек калыплары турында белү.		
31	Иҗек.	Яңа белемнәрне үзләштерү дәресе	Проблеманы тирәнтен өйрәнү максатыннан өлешчә эзләнү, тикшеренү методларын кулланып мөстәкыйль эшчәнлекне оештыру		Телне өйрәнүгә кызыксыну уяту; үзеңнең сөйләмеңне камилләштерүгә омтылу	Тексттан фактик мәгълүматны аерып алу.	Сүзләрне иҗекләргә аерып язу һәм аларның ачык иҗек яки ябык иҗек булуын билгели белү; текстның төп фикерен формалаштыру.		
32 *	**"Минем әнием - иң матур әни"**	Контроль дәрес (белем һәм	Тикшеренү методларын кул-	Сочинение	Телне өйрәнүгә кызыксыну уяту;	Тексттан фактик мәгълүматны аерып алу.	Текстка исем бирү; бирелгән тексттан төп мәгълүматны аера		

	(сочинение, 138 нче күнегү)	осталыкларны тикшерү дәресе)	ланып мөстәкыйль эшчәнлекне оештыру		үзеңнең сөйләмеңне камилләштерүгә омтылу		белү һәм кечкенә хикәя төзеп яза белү		
33	Сүзләрне юлдан-юлга күчерү.	Яңа белемнәрне үзләштерү дәресе	Дәреслек белән эш итә белү, биремнәрне үтәгәндә үз эшчәнле-геңне планлаштыра белү,		Телне өйрәнүгә кызыксыну уяту; үзеңнең сөйләмеңне камилләштерүгә омтылу	Тексттан фактик мәгълүматны аерып алу	Сүзләрне юлдан-юлга күчерү кагыйдәләрен белү; тексттагы сүзләрне, юлдан- юлга күчерерлек итеп, иҗекләргә таркатып яза белү; иҗек калыпларына туры килә торган сүзләр уйлап, аларны юлдан-юлга күчерерлек итеп, иҗекләргә таркатып яза белү; текстны кыскарту алымнарын белү.		
34*	**Изложение "Кечкенә тургайның сәяхәте" (143 нче күнегү)**	Контроль дәрес (белем һәм осталыкларны тикшерү дәресе)	План төзеп изло-жение язуны камил-ләштерү	Изложение	Телне өйрәнүгә кызыксыну уяту; үзеңнең сөйләмеңне камилләштерүгә омтылу		Текстның төп фикерен формалаштыру; тексттагы һәр абзацка исем бирү; бирелгән тексттан төп мәгълүматны аера белү; план төзи белү; кыска текст төзи белү; изложение яза белү		
35	Басым	Яңа белемнәрне үзләштерү дәресе	Татар һәм рус сүзләренең басымын куя белү, танып белү активлыгын арттыру, игътибарлылык һәм кызыксынучанлыкны арттыру		Телне өйрәнүгә кызыксыну уяту; үзеңнең сөйләмеңне камилләштерүгә омтылу	Тексттан фактик мәгълүматны аерып алу; тексттагы мәгълүматны төркемнәргә дөрес урнаштыру	Татар телендә басымның соңгы иҗеккә төшүен белү; сүзгә кушымча ялганганда, басымның соңгы иҗеккә күчә баруын аңлата белү; татар телендәге басымның рус теле белән чагыштырганда мәгънәгә тәэсире көчле булмавын аңлата белү; татар телендә сүз басымының соңгы иҗеккә төшмәгән очракларын белү.		
36	Басым.Татар һәм рус телләрендә басым.	Яңа белемнәрне үзләштерү дәресе	Татар һәм рус сүзләренең басымын куя белү, танып белү активлыгын арттыру, игътибарлылык һәм кызыксынучанлыкны арттыру	Мөстәк ыйль эш	Телне өйрәнүгә кызыксыну уяту; үзеңнең сөйләмеңне камилләштерүгә омтылу	Тексттан фактик мәгълүматны аерып алу; тексттагы мәгълүматны төркемнәргә дөрес урнаштыру	Тексттан сүзнең басымы соңгы иҗеккә төшмәгән сүзләрне таба белү; татар теленә, рус теленнән һәм рус теле аша башка телләрдән кергән сүзләрдә, басымның шул телдәгечә куелуын белү; басымсыз *[ы], [э]* сузык авазларының сөйләмдә кыскаруын мисаллар ярдәмендә аңлата белү		
37	Интонация	Яңа белемнәрне үзләштерү	Дәреслек белән эш итә белү, танып белү		Телне өйрәнүгә кызыксыну уяту;	Тексттан фактик мәгълүматны аерып алу	Әйтү максаты буенча җөмлә төрләрен белү; интонация		

		дәресе	активлыгын арттыру		үзеңнең сөйләмеңне камилләштерүгә омтылу		турында белү; җөмләләрне әйткәндә, тавышның төрлечә хәрәкәтенә карап, җөмлә төрләрен аера белү		
38 *	**Диктант “Каен”**	Контроль дәрес (белем һәм осталыкларны тикшерү дәресе)	Үз-үзеңә контроль ясау	Диктант			Дөрес язу күнекмәләрен булдыру		
39	Хаталарны төзәтү өстендә эш. Графика а һәм орфография	Яңа белемнәрне үзләштерү дәресе	Дәреслек белән эш итә белү, термин, ка-гыйдәне аңлап кабул итү		Телне өйрәнүгә кызыксыну уяту; үзеңнең сөйләмеңне камилләштерүгә омтылу	Тексттан фактик мәгълүматны аерып алу; чит сөйләмне бәяләү	Тел белеменең графика һәм орфографиясе турында төшенчә бирә белү		
40	Алфавит	Яңа белемнәрне үзләштерү дәресе	Дәреслек белән эш итә белү, сүзләргә транскрипция ясауны камилләштерү, рус телендәге текстны татар теленә тәрҗемә итү		Телне өйрәнүгә кызыксыну уяту	Тексттан фактик мәгълүматны аерып алу	Алфавитның билгеле бер тәртиптә урнашкан барлык хәрефләр җыелмасы булуын белү; татарларда язу тарихын белү; алфавитны төгәл белү; тартык аваз хәрефләренең исемнәрен дөрес әйтә белү.		
41	Алфавит	Яңа белемнәрне үзләштерү дәресе	Дәреслек белән эш итә белү, сүзләргә транскрипция ясауны камилләштерү, рус телендәге текстны татар теленә тәрҗемә итү	Тәрҗем ә итү	Телне өйрәнүгә кызыксыну уяту	Тексттан фактик мәгълүматны аерып алу	Бер үк хәрефтән башланган сүзләрне алфавит тәртибендә яза белү; план буенча укыган китапка бәяләмә яза белү, рус телендәге текстны татар теленә тәрҗемә итә белү.		
42	Сузык аваз хәре-фләре	Яңа белемнәрне үзләштерү дәресе	Дәреслек, сүзлекчә, схема, текст белән эш итә белү, танып белү активлыгын үстерү, сүзләргә транскрипция ясауны камилләштерү	Бирем үтәү	Телне өйрәнүгә кызыксыну уяту; үзеңнең сөйләмеңне камилләштерүгә омтылу	Тексттан фактик мәгълүматны аерып алу; орфографик сүзлекне куллану	Сузык аваз хәрефләрен белү; бер генә авазга билге булган хәрефләрне белү; ике авазга билге булган *о, ы, е* хәрефләре, һәркайсы икешәр авазлар җыелмасын белдергән *е, ю, я* хәрефләренең нинди авазларга билге буларын, кулланылыш үзенчәлекләрен белү.		
43	Сузык аваз хәре-фләре	Яңа белемнәрне үзләштерү дәресе	Дәреслек, сүзлекчә, схема, текст белән эш итә белү, танып белү активлыгын		Телне өйрәнүгә кызыксыну уяту; үзеңнең сөйләмеңне камилләштерүгә	Тексттан фактик мәгълүматны аерып алу; орфографик сүзлекне куллану	Алынма сүзләрдә е, ё, ю, я хәрефләренең үзенчәлеген аңлата белү; сүздә *[й]* һәм *[о], [ө]* авазларының аерым хәрефләр		

			үстерү, сүзләргә транскрипция ясауны камилләштерү		омтылу		белән күрсәтелгән белү; *о, ө* хәрефләренең дөрес язылышын белү		
44 *	**Диктант “Кит”**	Контроль дәрес (белем һәм осталыкларны тикшерү дәресе)	Үз-үзеңә контроль ясау	Диктант			Дөрес язу күнекмәләрен булдыру		
45	Хаталар өстендә эш. Тартык аваз хәрефләре	Яңа белемнәрне үзләштерү дәресе	Дәреслек, сүзлекчә, схема, текст белән эш итә белү, танып белү активлыгын үстерү, сүзләргә транскрипция ясауны камилләштерү		Телне өйрәнүгә кызыксыну уяту; үзеңнең сөйләмеңне камилләштерүгә омтылу	Тексттан фактик мәгълүматны аерып алу; орфографик сүзлекне куллану; тексттагы мәгълүматны төркемнәргә дөрес урнаштыру	Татар телендә тартык аваз хәрефләрен белү; *к, г, в* хәрефләренең ике авазга билге булып йөрүенә төшенү; сүз һәм иҗек ахырындагы *у, ү* хәрефләренең *[w]*тартык авазын белдерүен мисаллар белән аңлата белү.		
46	Тартык аваз хәрефләре	Яңа белемнәрне үзләштерү дәресе	Дәреслек, сүзлекчә, схема, текст белән эш итә белү, танып белү активлыгын үстерү, сүзләргә транскрипция ясауны камилләштерү	Сүзлек диктанты (ъ һәм ь хәрефләре)	Телне өйрәнүгә кызыксыну уяту; үзеңнең сөйләмеңне камилләштерүгә омтылу	Тексттан фактик мәгълүматны аерып алу; орфографик сүзлекне куллану; тексттагы мәгълүматны төркемнәргә дөрес урнаштыру	*ъ* һәм *ь* хәрефләренең сүзләрдә нинди очракларда язылуын һәм телдәге вазифаларын төшендерү; сүзләрнең дөрес язылышын аңлата белү		
47	Сүзләрне кушып, сызыкча аша һәм аерып язу. Баш һәм юл хәрефләре	Яңа белемнәрне үзләштерү дәресе	Дәреслек, сүзлекчә, схема, текст белән эш итә белү, танып белү активлыгын үстерү, сүзгә транскрипция ясауны камилләштерү	Сүзлек диктанты (кушма һәм парлы сүзләр)	Телне өйрәнүгә кызыксыну уяту; үзеңнең сөйләмеңне камилләштерүгә омтылу	Тексттан фактик мәгълүматны аерып алу	Татар орфографиясенең кагыйдәләрен: сүзләрне кушып һәм сызыкча аша язуны, баш һәм юл хәрефләрен куллануны, сүзләрне юлдан-юлга күчерүне белү		
48	Фонетик анализ ясау	Яңа белемнәрне үзләштерү дәресе	Сүзгә фонетик анализ ясауны үзләштерү һәм камилләштерү			Эшне эзлекле эшләү сәләте; план буенча эшләү	Фонетик анализ ясау тәртибен белү; сүзгә фонетик анализ ясау (телдән һәм язма)		
49 *	**Контроль диктант “Туган ил кайдан башлана?”**	Контроль дәрес (белем һәм осталыкларны тикшерү дәресе)	Үз-үзеңә контроль ясау	Диктант			Дөрес язу күнекмәләрен булдыру		
50 *	**Картина буенча сочинение язу.**	Контроль дәрес (белем һәм	Картина буенча телдән сөйләм һәм	Сочинение	Үз текстыңны төзүгә кызыксыну булу;	Визуаль мәгълүматны текстка әйләндерү; картинада	Картинаны аңлау өчен махсус лексика файдалана белү,		

	Харис Якупов "Канәфер чәчәге. Натюрморт "(208 нче күнегү)	осталыкларны тикшерү дәресе)	язма сөйләм осталыгы, күнекмәләре булдыру		сөйләм камиллегенә омтылу; сочинение язу барышында фикерләреңне төгәл һәм иректе куллану өчен грамматик чаралар һәм сүзлек запасы җитәрлек булу	тасвирланган күренешләр буенча үз фикереңне дөрес итеп белдерә алу; язма текст төзү; текстта татар теленең әдәби тел нормаларын һәм дөрес язу кагыйдәләрен саклау	картинадагы натюрмортны тасвирлау		
51	Белемеңне тикшер. «Фонетика, орфоэпия, графика, орфография» темалары буенча кабатлау	Белем һәм күнекмәләрне актуальләштерү дәресе	Биремнәрне үтәгәндә үз эшчәнлегеңне планлаштыра белү, сүзгә фонетик анализ һәм транскрипция ясауны камилләштерү, авазларга дөрес характеристика бирү			Бирелгән мәгълүматны дөрес аңлау	Фонетика, орфоэпия, графика, орфография бүлекләре буенча тест сорауларына җавап бирү; сүзләргә фонетик анализ һәм транскрипция ясау; сүздәге хәрефләрне дөрес итеп әйтү һәм авазларын дөрес билгеләү; авазларга дөрес характеристика бирү		
52	Белемеңне тикшер. «Фонетика, орфоэпия, графика, орфография» темалары буенча кабатлау	Белем һәм күнекмәләрне актуальләштерү дәресе	Биремнәрне үтәгәндә үз эшчәнлегеңне планлаштыра белү, сүзгә фонетик анализ һәм транскрипция ясауны камилләштерү, авазларга дөрес характеристика бирү			Бирелгән мәгълүматны дөрес аңлау	Фонетика, орфоэпия, графика, орфография бүлекләре буенча тест сорауларына җавап бирү; сүзләргә фонетик анализ һәм транскрипция ясау; сүздәге хәрефләрне дөрес итеп әйтү һәм авазларын дөрес билгеләү; авазларга дөрес характеристика бирү		
53 *	**Фонетика, орфоэпия, графика, орфография буенча йомгаклау тесты**	Белем һәм осталыкларны контрольләштерү дәресе	Биремнәрне үтәгәндә үз эшчәнлегеңне планлаштыра белү, сүзгә фонетик анализ һәм транскрипция ясауны камилләштерү, авазларга дөрес характеристика бирү	Тест		Бирелгән мәгълүматны дөрес аңлау	Фонетика, орфоэпия, графика, орфография бүлекләре буенча тест сорауларына җавап бирү; сүзләргә фонетик анализ һәм транскрипция ясау; сүздәге хәрефләрне дөрес итеп әйтү һәм авазларын дөрес билгеләү; авазларга дөрес характеристика бирү		
54 *	**Орфографик сүзлек төзибез (проект төзү- 93 нче бит)**	Белем һәм осталыкларны контрольләштерү дәресе	Газета-журналлардан сүзләр туплап, сүзлекчә төзи белү, танып белү активлыгын арттыру	Проект төзү	Проект эшен башкаруга кызыксыну булу	Проект эшен башкаруга сәләтлелек; проект эшен башкарганда татар әдәби теленең нормаларын саклау һәм дөрес язу кагыйдәләрен үтәү	«Фонетика, орфоэпия, графика, орфография» бүлекләре буенча белемнәрне гомумиләштерү; сүздәге хаталарны табып, дөрес итеп язу; орфографик сүзлекчә төзи белү		
Лексикология (17 с.+5 с.*)									

55	Лексикология. Лексика һәм лексикология турында төшенчә	Яңа белемнәрне үзләштерү дәресе	Дәреслек, сүзлекчә, схема, таблица белән эш итә белү, тексттан мәгълүмат алу техникасын камилләштерү, текстны русчадан татарчага тәрҗемә итә белү	Тәрҗемә итү. Сүзлек турында язу	Татар теленең бай-лыгын, матурлыгын аңлау, туган тел белән горурлану; сөйләмне камил-ләштерүгә омтылу	Тексттан фактик мәгълүматны аерып алу; сүзнең фикер, хи-сләрне белдерүдәге ролен аңлау; аңлатмалы сүзлекчәне куллану	Лексикологиянең өйрәнү предметын белү; сүзнең телдәге функциясен, «сүзнең лексик мәгънәсе», «сүзлек составы», «аңлатмалы сүзлек» төшенчәләренең эчтәлеген белү.		
56	Лексика һәм лексикология	Яңа белемнәрне үзләштерү дәресе	Дәреслек, сүзлекчә, схема, таблица белән эш итә белү, тексттан мәгълүмат алу техникасын камилләштерү, текстны русчадан татарчага тәрҗемә итә белү	Тәрҗемә итү. Сүзлек турында язу	Татар теленең бай-лыгын, матурлыгын аңлау, туган тел белән горурлану; сөйләмне камил-ләштерүгә омтылу	Тексттан фактик мәгълүматны аерып алу; сүзнең фикер, хи-сләрне белдерүдәге ролен аңлау; аңлатмалы сүзлекчәне куллану	Сүзнең лексик мәгънәсен аңлату юлларын белү; төрле юлларны кулланып, сүзнең лексик мәгънәсен аңлата алу.		
57	Лексика һәм лексикология	Яңа белемнәрне үзләштерү дәресе	Дәреслек, сүзлекчә, схема, таблица белән эш итә белү, тексттан мәгълүмат алу техникасын камилләштерү, текстны русчадан татарчага тәрҗемә итә белү	Тәрҗемә итү. Сүзлек турында язу	Татар теленең бай-лыгын, матурлыгын аңлау, туган тел белән горурлану; сөйләмне камил-ләштерүгә омтылу	Тексттан фактик мәгълүматны аерып алу; сүзнең фикер, хи-сләрне белдерүдәге ролен аңлау; аңлатмалы сүзлекчәне куллану	Сүзнең лексик мәгънәсен аңлату юлларын белү; төрле юлларны кулланып, сүзнең лексик мәгънәсен аңлата алу ;план буенча теләгән сүзлек турында хикәя төзи белү		
58	Бер һәм күп мәгънәле сүзләр	Яңа белемнәрне үзләштерү дәресе	Дәреслек, сүзлекчә белән эш итә белү, танып белү активлыгын үстерү	Хәтерд ән язу (225 нче күнегү)	Татар теленең бай-лыгын, матурлыгын аңлау, туган тел белән горурлану; сүзләрне урынын белеп куллану	Тексттан фактик мәгълүматны аерып алу; сүзнең фикер, хи-сләрне белдерүдәге ролен аңлау; аңлатмалы сүзлекчәне куллану; фикереңне төгәл итеп аңлату	«Бер мәгънәле», «күп мәгънәле» төшенчәләренең эчтәлеген белү; аңлатмалы сүзлекчәдә сүзләрнең мәгънәләре бирелешенә төшенү, бер һәм күп мәгънәле сүзләрне аера белү; күп мәгънәле сүзләрнең лексик мәгънәләре арасында уртаклыкны билгели белү		
59	Сүзләрнең туры һәм күчерелмә мәгънәләре	Яңа белемнәрне үзләштерү дәресе	Дәреслек, сүзлекчә белән эш итә белү, танып белү активлыгын үстерү	Шигырьне хәтердә н язу (230 нчы күнегү)	Татар теленең бай-лыгын, матурлыгын аңлау, туган тел белән горурлану; сөйләмне камил-ләштерүгә омтылу	Тексттан фактик мәгълүматны аерып алу; аңлатмалы сүзлекчәне куллану	Сүзләрнең туры һәм күчерелмә мәгънәләре, аларның аңлатмалы сүзлекчәдә бирелүе, әдәби текстларда күчерелмә мәгънәле сүзләрнең роле турында белү; тексттан күчерелмә мәгънәле		

							сүзләрне табу; сүзнең туры һәм күчерелмә мәгънәсен билгели белү; үз сөйләмеңдә күчерелмә мәгънәле сүзләрне куллану		
60	Синоним. Антоним. Омоним.	Яңа белемнәрне үзләштерү дәресе	Дәреслек, сүзлекчә белән эш итә белү, танып белү активлыгын үстерү, игътибарлылык һәм кызыксынучанлыкны үстерү	Телдән сөйләм.	Татар теленең байлыгын, матурлыгын аңлау; сөйләмне камилләштерүгә омтылу	Тексттан фактик мәгълүматны аерып алу; телдәге берәмлекләрне стилистик үзенчәлекләрдән чыгып куллану	«Синоним», «антоним», «омоним» төшенчәләренең эчтәлеген, синоним, антонимнарның сөйләмдәге ролен белү, омонимнарны күп мәгънәле сүзләрдән аера белү; төрле максатлардан чыгып, тиешле синонимны кулану.		
61 *	**"Ике ялкау" әкияте (241 нче күнегү)**	Яңа белемнәрне үзләштерү дәресе	Дәреслек, сүзлекчә белән эш итә белү, танып белү активлыгын үстерү, игътибарлылык һәм кызыксынучанлыкны үстерү	Телдән сөйләм. "Ике ялкау" әкияте	Татар теленең байлыгын, матурлыгын аңлау; сөйләмне камилләштерүгә омтылу	Тексттан фактик мәгълүматны аерып алу; телдәге берәмлекләрне стилистик үзенчәлекләрдән чыгып куллану	Омонимнарны күп мәгънәле сүзләрдән аера белү; төрле максатлардан чыгып, тиешле синонимны куллану; бирелгән сүзләргә синоним, ан- тонимнар сайлый белү, аларны җөмләләрдән табу		
62	Килеп чыгышы ягыннан татар теленең сүзлек составы.	Яңа белемнәрне үзләштерү дәресе	Дәреслек, сүзлекчә белән эш итә белү, танып белү активлыгын үстерү, тексттан мәгълүмат алу техникасын камилләштерү	Бирем үтәү	Татар теленең байлыгын аңлау; сөйләмне камилләштерүгә омтылу	Тексттан фактик мәгълүматны аерып алу; аңлатмалы сүзлекчәне куллану	Килеп чыгышы ягыннан татар теленең сүзлек составын, татар теленең үз сүзләрен һәм алынмаларны аера белү.		
63	Килеп чыгышы ягыннан татар теленең сүзлек составы.Алынма сүзләр.	Яңа белемнәрне үзләштерү дәресе	Дәреслек, сүзлекчә белән эш итә белү, танып белү активлыгын үстерү, тексттан мәгълүмат алу техникасын камилләштерү	Бирем үтәү	Татар теленең байлыгын аңлау; сөйләмне камилләштерүгә омтылу	Тексттан фактик мәгълүматны аерып алу; аңлатмалы сүзлекчәне куллану	Алынма сүзләргә хас билгеләрне аера белү; тексттан гомумтөрки һәм алынма сүзләрне табу		
64	Килеп чыгышы ягыннан татар теленең сүзлек составы. Гомумтөрки һәм алынма сүзләр.	Яңа белемнәрне үзләштерү дәресе	Дәреслек, сүзлекчә белән эш итә белү, танып белү активлыгын үстерү, тексттан мәгълүмат алу техникасын камилләштерү	Бирем үтәү	Татар теленең байлыгын аңлау; сөйләмне камилләштерүгә омтылу	Тексттан фактик мәгълүматны аерып алу; аңлатмалы сүзлекчәне куллану	Килеп чыгышы ягыннан татар теленең сүзлек составын, татар теленең үз сүзләрен һәм алынмаларны аера белү; алынма сүзләргә хас билгеләрне аера белү; тексттан гомумтөрки һәм алынма сүзләрне табу		
65	Куллану өлкәсе буенча татар те-	Яңа белемнәрне үзләштерү	Татар теленең сүзлек составын кулланылу	"Минем һөнәрне тап" конкурс	Татар теленең байлыгын аңлау;	Тексттан фактик мәгълүматны аерып алу; аңлатмалы	Кулланылу өлкәсе буенча татар теленең сүзлек составы турында		

	ленең сүзлек составы	дәресе	өлкәсе буенча бәяли белү		сөйләмне камилләштерүгә омтылу	сүзлекчәне куллану	белү; «го- мумхалык сүзләре», «һөнәрчелек сүзләре», «диалекталь сүзләр» төшенчәләренең эчтәлеген белү; кулланылышы чикләнгән сүзләрне аеру		
66	Куллану активлыгы буенча сүзлек составы. Искергән сүзләр	Яңа белемнәрне үзләштерү дәресе	Татар теленең сүзлек составын кулланылу активлыгы буенча бәяли белү		Татар теленең байлыгын аңлау; сөйләмне камилләштерүгә омтылу	Тексттан фактик мәгълүматны аерып алу; аңлатмалы сүзлекчәне куллану	Кулланылыш активлыгы буенча сүзлек составын, «архаизмнар», «тарихи сүзләр» төшенчәләренең эчтәлеген белү; тексттан искергән сүзләрне табу		
67	Искергән сүзләр	Яңа белемнәрне үзләштерү дәресе	Татар теленең сүзлек составын кулланылу активлыгы буенча бәяли белү		Татар теленең байлыгын аңлау; сөйләмне камилләштерүгә омтылу	Тексттан фактик мәгълүматны аерып алу; аңлатмалы сүзлекчәне куллану	Тексттан искергән сүзләрне табу		
68 *	**Изложение “Песнәк”**	Контроль дәрес (белем һәм осталыкларны тикшерү дәресе)	План төзеп изложение язуны камилләштерү	Изложение	Бирелгән текстның эчтәлеген язуга кызыксыну уяту	Укылган әдәби текстны язма формада күрсәтә алу; башлангыч текстның темасыннан чыгып, логик бәйләнешне саклый алу; текстны язганда, татар теленең дөрес язу кагыйдәләрен һәм әдәби	Предметны тасвирлаганда, детальләрнең ролен белү; башлангыч текстның планын төзи белү; әдәби текстның эчтәлеген сөйләгәндә структурасын саклау; үз текстныңны төзи белү		
69 *	**Изложение “Песнәк”**	Контроль дәрес (белем һәм осталыкларны тикшерү дәресе)	План төзеп изложение язуны камилләштерү	Изложение	Бирелгән текстның эчтәлеген язуга кызыксыну уяту	Укылган әдәби текстны язма формада күрсәтә алу; башлангыч текстның темасыннан чыгып, логик бәйләнешне саклый алу; текстны язганда, татар теленең дөрес язу кагыйдәләрен һәм әдәби нормаларын саклау	Предметны тасвирлаганда, детальләрнең ролен белү; башлангыч текстның планын төзи белү; әдәби текстның эчтәлеген сөйләгәндә структурасын саклау; үз текстныңны төзи белү		
70	Яңа сүзләр (неологизмнар)	Яңа белемнәрне үзләштерү дәресе	Дәреслек белән эшли белү, танып белү активлыгын үстерү	Мөстәкыйль эш (268 нче күнегү)	Татар теленең байлыгын аңлау; сөйләмне камилләштерүгә омтылу	Тексттан фактик мәгълүматны аерып алу; аңлатмалы сүзлекчәне куллану	Яңа сүзләр (неологизмнар) төшенчәсенең эчтәлеген белү; текстлардан неологизмнарны табу, аларның лексик мәгънәләрен аңлату		
71	Фразеологизмнар	Яңа белемнәрне үзләштерү дәресе	Дәреслек белән эшли белү, биремнәрне үтәгәндә үз эшчәнлегеңне планлаштыра белү, фразеологик әйтелмәләрне	Тәрҗем ә итү	Татар теленең байлыгын аңлау; сөйләмне камилләштерүгә омтылу	Тексттан фактик мәгълүматны табу	«Фразеологизм», «тотрыклы сүзтезмә» төшенчәләренең эчтәлеген белү; текстлардан фразео- логимнарны табу, аларның мәгънәләрен аңлату; фразеологик		

			русчага тәрҗемә итә белү				әйтелмәләрне русчага тәрҗемә итү		
72	Фразеологик әйтелмәләр.	Яңа белемнәрне үзләштерү дәресе	Дәреслек белән эшли белү, биремнәрне үтәгәндә үз эшчәнлегеңне планлаштыра белү, фразеологик әйтелмәләрне русчага тәрҗемә итә белү	Тәрҗем ә итү	Татар теленең байлыгын аңлау; сөйләмне камилләштерүгә омтылу	Тексттан фактик мәгълүматны табу	«Фразеологизм», «тотрыклы сүзтезмә» төшенчәләренең эчтәлеген белү; текстлардан фразеологимнарны табу, аларның мәгънәләрен аңлату; фразеологик әйтелмәләрне русчага тәрҗемә итү		
73 *	**Аңлатмалы диктант «Март» яки «Апрель”**	Контроль дәрес (белем һәм осталыкларны тикшерү дәресе)	Үз-үзеңә контроль ясау	Аңлатмалы диктант			Дөрес язу күнекмәләрен булдыру		
74	Хаталар өстендә эш. Сүзгә лексик анализ ясау	Яңа белемнәрне үзләштерү дәресе	Сүзгә лексик анализ ясау тәртибен белү			План буенча эшләү эзлеклелеген билгеләү күнекмәсен үстерү	Сүзгә лексик анализ ясау тәртибен белү; сүзгә лексик анализ (телдән, язма) ясау		
75	Белемеңне тикшер	Белем һәм осталыкларны контрольләштерү дәресе	Биремнәрне үтәгәндә үз эшчәнлегеңне планлаштыра белү						
76 *	**Сүз турында хикәя (проект төзү- 123 нче бит)**	Белем һәм осталыкларны контрольләштерү дәресе	Дәреслек белән эшли белү, игътибарлылык һәм кызыксынучанлыкны үстерү, проектны үтәгәндә үз эшчәнлегеңне планлаштыра белү	Проект төзү	Проект эшен башкаруга кызыксыну уяту	Проект эшен башкаруга сәләтлелек; проект эшен башкарганда татар әдәби теленең нормаларын саклау һәм дөрес язу кагыйдәләрен үтәү	«Лексикология» бүлеге буенча белемнәрне гомумиләштерү		
Сүз төзелеше һәм сүз ясалышы (16с.+5 с.*)									
77	Сүзнең тамыры һәм кушымчалар	Яңа белемнәрне үзләштерү дәресе	Термин, төшенчә, кагыйдәләрне аңлап кабул итү	Бирем үтәү	Сөйләмне камилләштерүгә омтылу	Тексттан фактик мәгълүматны аерып алу; телдән сөйләү барышында татар әдәби теленең нормаларын үтәү	Сүз төзелеше һәм ясалышының предметы, «тамыр», «кушымча» төшенчәләренең эчтәлеген белү; сүздә мәгънәле кисәкләрне аера белү; тамырның сүздә төп мәгънә белдерүче кисәк булуын белү.		
78	Сүзнең тамыры һәм кушымчалар. Тамырдаш сүзләр.	Яңа белемнәрне үзләштерү дәресе	Термин, төшенчә, кагыйдәләрне аңлап кабул итү	Бирем үтәү	Сөйләмне камилләштерүгә омтылу	Тексттан фактик мәгълүматны аерып алу; телдән сөйләү барышында татар әдәби теленең нормаларын үтәү	Тамырның сүздә төп мәгънә белдерүче кисәк булуын белү; тамырдаш сүзләрне сүзнең төрле формаларыннан аера белү		
79	Сүзнең тамыры һәм кушымчалар	Яңа белемнәрне үзләштерү дәресе	Термин, төшенчә, кагыйдәләрне аңлап кабул итү	Бирем үтәү	Сөйләмне камилләштерүгә омтылу	Тексттан фактик мәгълүматны аерып алу; телдән сөйләү барышында татар әдәби теленең	Сүздә тамырны дөрес аера белү һәм тамырдаш сүзләр сайлау; ясагыч һәм мөнәсәбәт белдерә		

						нормаларын үтәү	торган кушымчаларны аеру		
80	Мөнәсәбәт бел-дерүче кушымча-лар	Яңа белемнәрне үзләштерү дәресе	Термин, төшенчә, ка-гыйдәләрне аңлап кабул итү, схема белән эшли белү	Бирем үтәү	Сөйләмне камил-ләштерүгә омтылу	Тексттан фактик мәгълүматны аерып алу; башлангыч текстны телдән сөйләүгә кызыксыну булу; телдән сөйләү барышында татар әдәби теленең норма-ларын үтәү	«Мөнәсәбәт белдерә торган кушымчалар» төшенчәсенең эчтәлеген белү; мөнәсәбәт белдерә торган кушымчаларның модальлек һәм бәйләгеч кушымчаларга бүленүен белү; сүздә тамыр һәм кушымчаларны аера белү		
81	Модальлек кушымчалары	Яңа белемнәрне үзләштерү дәресе	Дәреслек, схема белән эшли белү, логик фикер йөртә белү, гому-миләштерү, нәтиҗә ясау	Бирем үтәү. Мөстәк ыйль эш	Сөйләмне камил-ләштерүгә омтылу	Тексттан фактик мәгълүматны аерып алу; башлангыч текстны телдән сөйләүгә кызыксыну булу; телдән сөйләү барышында татар әдәби теленең норма-ларын үтәү	«Модальлек кушымчалары» төшенчәсенең эчтәлеген белү; исем, сыйфат, сан, фигыльләргә ялгана торган модальлек кушымчаларын белү		
82	Модальлек кушымчалары	Яңа белемнәрне үзләштерү дәресе	Дәреслек, схема белән эшли белү, логик фикер йөртә белү, гому-миләштерү, нәтиҗә ясау	Бирем үтәү. Мөстәк ыйль эш	Сөйләмне камил-ләштерүгә омтылу	Тексттан фактик мәгълүматны аерып алу; башлангыч текстны телдән сөйләүгә кызыксыну булу; телдән сөйләү барышында татар әдәби теленең норма-ларын үтәү	Сүзләрдә модальлек кушымчаларын аера белү		
83	Сүзнең нигезе.	Яңа белемнәрне үзләштерү дәресе	Дәреслек, схема белән эшли белү, логик фикер йөртә белү	Бирем үтәү	Татар теленең бай-лыгын, матурлыгын аңлау; сөйләмне камилләштерүгә омтылу	Тексттан фактик мәгълүматны аерып алу; бирелгән текстны телдән сөйләүгә кызыксыну булу.	«Сүзнең нигезе» төшенчәсенең эчтәлеген белү; тамыр һәм ясалма нигезле сүзләрне аера белү.		
84	Тамыр һәм ясалма сүзләр	Яңа белемнәрне үзләштерү дәресе	Дәреслек, схема белән эшли белү, логик фикер йөртә белү	Бирем үтәү	Татар теленең бай-лыгын, матурлыгын аңлау; сөйләмне камилләштерүгә омтылу	Телдән сөйләү барышында татар әдәби теленең нормаларын үтәү	Сүзләрдә нигезне аера белү, бирелгән ясагыч кушымчалар белән сүзләр уйлау		
85	Сүзләрне төзелеше буенча тикшерү	Яңа белемнәрне үзләштерү дәресе	Сүзләрне төзелеше буенча тикшерү тәртибен белү			План буенча эшләү эзлеклелеген билгели белү	Сүзләрне төзелеше буенча тикшерү тәртибен белү; сүзләрне төзелеше буенча тикшерү (телдән һәм язма)		
86 *	**Бирелгән тема буенча сочинение язу ("Кызыклы кич" темасына хат язу)**	Контроль дәрес (белем һәм осталыкларны тикшерү дәресе)	Телдән сөйләм һәм язма сөйләм осталыгы, күнекмәләре булдыру	Сочинение	Үз текстыңны төзүгә кызыксыну булу; сочинение язу барышында фи-керләрне төгәл итеп җиткерү өчен сүзлек запасы һәм	Язма текстны төп үзенчәлекләрдән чыгып төзи белү; язма текст төзү барышында татар әдәби теленең нормаларын һәм дөрес язу кагыйдәләрен саклау	Бирелгән тема буенча сочинение язу		

					грамматик чаралар җитәрлек күләмдә булу.				
87 *	**Контроль изложение «Керпе»**	Контроль дәрес (белем һәм осталыкларны тикшерү дәресе)	Фикер йөртү элементлары кертеп, план төзеп изложение язуны камилләштерү	Изложение	Язылган текст өчен җаваплылык хисе тою; башлангыч текстны кыскартып язуга кызыксыну булу	Өйрәнелгән материалны гомумиләштерү; укылган әдәби текстны кыскартып яза белү; текстны кыскартып язу барышында логик бәйләнешне саклау; дөрес язу кагыйдәләрен һәм әдәби тел нормаларын саклау	Текстны кыскарту алымнарын белү; текстның төп фикерен формалаштыру; текстка исем бирү; башлангыч текстта төп мәгълүматны аера белү; кыска текст төзи белү; кыска изложение яза белү		
88 *	**Контроль изложение «Керпе»**	Контроль дәрес (белем һәм осталыкларны тикшерү дәресе)	Фикер йөртү элементлары кертеп, план төзеп изложение язуны камилләштерү	Изложение	Язылган текст өчен җаваплылык хисе тою; башлангыч текстны кыскартып язуга кызыксыну булу	Өйрәнелгән материалны гомумиләштерү; укылган әдәби текстны кыскартып яза белү; текстны кыскартып язу барышында логик бәйләнешне саклау; дөрес язу кагыйдәләрен һәм әдәби тел нормаларын саклау	Текстны кыскарту алымнарын белү; текстның төп фикерен формалаштыру; текстка исем бирү; башлангыч текстта төп мәгълүматны аера белү; кыска текст төзи белү; кыска изложение яза белү		
89 *	**Хаталарны төзәтү өстендә эш**	Белем , осталык һәм күнекмәләргә төзәтмәләр кертү дәресе	Үз-үзеңә контроль ясау						
90	Сүз ясалу ысуллары.	Яңа белемнәрне үзләштерү дәресе	Дәреслек белән эшли белү, танып белү активлыгын үстерү		Татар теленең байлыгын аңлау	Тексттан фактик мәгълүматны аерып алу	«Сүз ясалу ысуллары», «кушымча ялгау ысулы» төшенчәләренең эчтәлеген белү.		
91	Ясагыч кушымчалар ялгау	Яңа белемнәрне үзләштерү дәресе	Дәреслек белән эшли белү, танып белү активлыгын үстерү		Татар теленең байлыгын аңлау	Тексттан фактик мәгълүматны аерып алу	Ясагыч кушымчалар белән ясалган сүзләрне аера белү, төрле сүз төркемнәре ясый торган кушымчалар белән яңа сүзләр ясау		
92	Сүзләр кушылу ысулы	Яңа белемнәрне үзләштерү дәресе	Дәреслек белән эшли белү, танып белү активлыгын үстерү	Тәрҗем ә итү	Татар теленең байлыгын, матурлыгын аңлау	Тексттан фактик мәгълүматны аерып алу	«Сүзләрне кушу ысулы», «кушма сүзләр», «парлы сүзләр», «тезмә сүзләр» төшенчәләренең эчтәлеген белү.		
93	Сүзләр кушылу ысулы. Кушма һәм парлы сүзләр.	Яңа белемнәрне үзләштерү дәресе	Дәреслек белән эшли белү, танып белү активлыгын үстерү	Тәрҗем ә итү	Татар теленең байлыгын, матурлыгын аңлау	Тексттан фактик мәгълүматны аерып алу	Сүзләр кушылу ысуллары белән ясалган сүзләрне аера белү; сүзләрне кушу ысулы белән яңа сүзләр ясау.		
94	Сүзләр кушылу ысулы. Тезмә	Яңа белемнәрне үзләштерү	Дәреслек белән эшли белү, танып белү ак-	Тәрҗем ә итү	Татар теленең байлыгын, матурлыгын	Тексттан фактик мәгълүматны аерып алу	Тезмә сүзләрнең ирекле сүзтезмәләрдән аермасын аңлау,		

	сүзләр.	дәресе	тивлыгын үстерү		аңлау		аерырга өйрәнү		
95	Сүзләрне кыскарту ысулы	Яңа белемнәрне үзләштерү дәресе	Дәреслек белән эшли белү, танып белү активлыгын үстерү		Татар теленең байлыгын аңлау	Тексттан фактик мәгълүматны аерып алу	«Сүзләрне кыскарту ысулы» төшенчәсенең эчтәлеген белү; сүзләрне кыскарту юллары белән танышу, кыскартылган сүзләрнең ясалышын һәм язылышын истә калдыру		
96 *	**И.Шишкин «Иманлек» картинасы буенча сочинение (355 нче күнегү)**	Контроль дәрес (белем һәм осталыкларны тикшерү дәресе)	Телдән сөйләм һәм язма сөйләм осталыгы, күнекмәләре булдыру	Сочинение	Үз текстыңны төзүгә кызыксыну булу; сөйләм камиллегенә омтылу; сочинение язу барышында фикерләреңне төгәл һәм ирекле куллану өчен грамматик чаралар һәм сүзлек запасы җитәрлек булу	Визуаль мәгълүматны текстка әйләндерү; картинада тасвирланган күренешләр буенча үз фикереңне дөрес итеп белдерә алу; язма текст төзү; текстта татар теленең әдәби тел нормаларын һәм дөрес язу кагыйдәләрен саклау	Картинаны аңлау өчен махсус лексика файдалана белү, картинадагы пейзажны тасвирлау		
97	Белемеңне тикшер. Сүз төзелеше һәм сүз ясалышы буенча йомгаклау тесты	Белем һәм осталыкларны контрольләштерү дәресе	Дәреслек белән эшли белү, игътибарлылык һәм кызыксынучанлыкны үстерү, биремнәрне үтәгәндә үз эшчәнлегеңне планлаштыра белү	Тест		Бирелгән мәгълүматны дөрес аңлау	«Сүз төзелеше һәм сүз ясалышы» бүлеге буенча контроль сорауларга җавап бирү; сүзләрне төзелеше буенча тикшерү; сүзләрне ясалышы буенча аеру		
Кабатлау (5с.+3с.*)									
98	5 нче сыйныфта үткәннәрне кабатлау. «Фонетика»	Белеем һәм күнекмәләрне актуальләштерү дәресе	Дәреслек белән эшли белү, биремнәрне үтәгәндә үз эшчәнлегеңне планлаштыра белү	Бирем үтәү	Укуга кызыксыну уяту; туган телгә хөрмәт хисе тәрбияләү	Үз фикереңне дәлилли белү; эшеңнең уңышлылыгын билгеләү	«Фонетика»,буенча белемнәрне системалаштыру; төп билгеләр буенча татар теленең авазларын классификацияләү		
99	5 нче сыйныфта үткәннәрне кабатлау». «Лексикология»,	Белеем һәм күнекмәләрне актуальләштерү дәресе	Дәреслек белән эшли белү, биремнәрне үтәгәндә үз эшчәнлегеңне планлаштыра белү	Бирем үтәү	Укуга кызыксыну уяту; туган телгә хөрмәт хисе тәрбияләү	Үз фикереңне дәлилли белү; эшеңнең уңышлылыгын билгеләү	«Лексикология “ буенча белемнәрне системалаштыру; сүзләрнең лексик мәгънәсен билгеләү.		
100	5 нче сыйныфта үткәннәрне кабатлау. «Сүз төзелеше һәм сүз ясалышы».	Белеем һәм күнекмәләрне актуальләштерү дәресе	Дәреслек белән эшли белү, биремнәрне үтәгәндә үз эшчәнлегеңне планлаштыра белү	Бирем үтәү	Укуга кызыксыну уяту; туган телгә хөрмәт хисе тәрбияләү	Үз фикереңне дәлилли белү; эшеңнең уңышлылыгын билгеләү	«Сүз төзелеше һәм сүз ясалышы» буенча белемнәрне системалаштыру:сүзләрне төзелеше буенча тикшерү.		
101 *	**«Алтын болын» дигән темага**	Контроль дәрес (белем һәм	План төзеп изложение язуны	Изложение	Бирелгән текстның эчтәлеген язуга	Укылган әдәби текстны язма формада күрсәтә алу;	Предметны тасвирлаганда, детальләрнең ролен белү;		

	изложение язу (370 нче күнегү)	осталыкларны тикшерү дәресе)	камилләштерү		кызыксыну уяту	башлангыч текстның темасыннан чыгып, логик бәйләнешне саклый алу; текстны язганда, татар теленең дөрес язу кагыйдәләрен һәм әдәби	башлангыч текстның планын төзи белү; әдәби текстның эчтәлеген сөйләгәндә структурасын саклау; үз текстныңны төзи белү		
102 *	**«Алтын болын» дигән темага изложение язу (370 нче күнегү)**	Контроль дәрес (белем һәм осталыкларны тикшерү дәресе)	План төзеп изложение язуны камилләштерү	Изложение	Бирелгән текстның эчтәлеген язуга кызыксыну уяту	Укылган әдәби текстны язма формада күрсәтә алу; башлангыч текстның темасыннан чыгып, логик бәйләнешне саклый алу; текстны язганда, татар теленең дөрес язу кагыйдәләрен һәм әдәби нормаларын саклау	Предметны тасвирлаганда, детальләрнең ролен белү; башлангыч текстның планын төзи белү; әдәби текстның эчтәлеген сөйләгәндә структурасын саклау; үз текстныңны төзи белү		
103 *	**Еллык контроль диктант “Ләкләк”**	Контроль дәрес (белем һәм осталыкларны тикшерү дәресе)	Үз-үзеңә контроль ясау	Диктант			Дөрес язу күнекмәләре булдыру		
104	Орфографик һәм пунктуацион хаталар өстендә эш (резерв дәрес)	Белем , осталык һәм күнекмәләргә төзәтмәләр кертү дәресе	Үз-үзеңә контроль ясау						
105	Йомгаклау дәресе						Уку елы буенча өйрәнелгән кагыйдәләрне гамәлдә кул-ланырга өйрәнү		

Тикшерү характерындагы диктант
Күңел күзе (65 нче бит)

(Р.Р.Шәмсетдинова, Г.К.Һадиева, Г.В.Һадиева Г.В.Татар теле:Рус телендә төп гомуми белем бирү оемаларында (татар телен туган тел буларак өйрәнүче укучылар белән) эшләүче укытучылар өчен методик әсбап./5 нче сыйныф-Казан:"Мәгариф нәшрияты, Вакыт"- 2015.

Камил этисе белән урманга барды.
Ул нарат кәүсәсендә тиенне күрде. Нәни генә бер йомгак, койрыгы үзеннән дә зур. Тиен бер ботактан икенчесенә сикереп уйнады. Аның уйнавы кызык иде. Әнә ул ал тәпиләре белән нарат күркәсен эләктереп алды. Аны әйләндереп карады һәм җиргә атты. Камил көлеп җибәрде. Тиен тавыштан курыкты һәм күздән югалды.(52 сүз) (Р.Хафизовадан)

Диктант
Дүрткүз (66 нчы бит)

(Р.Р.Шәмсетдинова, Г.К.Һадиева, Г.В.Һадиева Г.В.Татар теле:Рус телендә төп гомуми белем бирү оемаларында (татар телен туган тел буларак өйрәнүче укучылар белән) эшләүче укытучылар өчен методик әсбап./5 нче сыйныф-Казан:"Мәгариф нәшрияты, Вакыт"- 2015.

Абый миңа нәни генә эт баласы бүләк итте. Ул шундый матур. Үзе кара, ялтыравыклы йонлы, ак муенлы. Алгы тәпиләре аның ак перчатка кигән кебек ап-аклар. Ә күзләре сап-сары. Ике кашы өстендә бармак башы кадәр соры йон таплары бар. Алар нәкъ күз урыны кебек торалар. Шуңа да без эт баласын Дүрткүз дип атадык. (52 сүз) (А.Алиштан)

Диктант
Каен (66 нчы бит)
(Р.Р.Шәмсетдинова, Г.К.Һадиева, Г.В.Һадиева Г.В.Татар теле:Рус телендә төп гомуми белем бирү оемаларында (татар телен туган тел буларак өйрәнүче укучылар белән) эшләүче укытучылар өчен методик әсбап./5 нче сыйныф-Казан:"Мәгариф нәшрияты, Вакыт"- 2015.

Мин тәрәзәдән урамдагы каенга карарга яратам.
Кышын каен көмеш бәс белән каплана. Аңа шаян кызылтүшләр куна.
Язын каенда кечкенә яфраклар барлыкка килә. Аның нәзек ботакларын кечкенә яшел алмалар бизи.
Җәй – иң матур ел фасылы. Җәен каен купшы яшел күлмәк кия.
Көзен агачның яшел бөдрәсендә сары толымнар барлыкка килә.
Каен һәр ел фасылында матур! (53 сүз) ("Хайваннар дөньясы"китабыннан)

Диктант
Кит (66 нчы бит)

(Р.Р.Шәмсетдинова, Г.К.Һадиева, Г.В.Һадиева Г.В.Татар теле:Рус телендә төп гомуми белем бирү оемаларында (татар телен туган тел буларак өйрәнүче укучылар белән) эшләүче укытучылар өчен методик әсбап./5 нче сыйныф-Казан:"Мәгариф нәшрияты, Вакыт"- 2015.

Кит суда яши, ләкин ул балык түгел. Балыклар саңаклары белән сулыйлар, ә китның үпкәләре бар. Аның борыны юк. Борын урынына башында ике тишек бар. Кит шулар аша сулый.

Китның тиресе шома һәм тәңкәсез. Тире астында калын май катламы бар. Ул китның тәнен җылыта. Китның сулавы ерактан күренә. Бу вакытта су өстендә фонтан атылган кебек була. (55 сүз) ("Туган тел" китабыннан)

Контроль диктант
Туган ил кайдан башлана? (66 нчы бит)

(Р.Р.Шәмсетдинова, Г.К.Һадиева, Г.В.Һадиева Г.В.Татар теле:Рус телендә төп гомуми белем бирү оемаларында (татар телен туган тел буларак өйрәнүче укучылар белән) эшләүче укытучылар өчен методик әсбап./5 нче сыйныф-Казан:"Мәгариф нәшрияты, Вакыт"- 2015.

Кыш белән язның, җәй белән көзнең үз матурлыгы бар. Бу матурлык бер-берсен кабатламый. Елның фасыллары һәммәсе дә матур,гүзәл.

Туган илебез дә карап туймаслык матур һәм бай!

Менә шул туган туфрак, туган ил кайдан башлана соң?

Ул син яши торган шәһәрдән, син тора торган шәһәрдән, син укый торган мәктәптән башлана. Туган ягыңны онытма, кечкенә дустым! (55 сүз) (Г.Галиевтән)

Изложение
Песнәк (68 нче бит)

(Р.Р.Шәмсетдинова, Г.К.Һадиева, Г.В.Һадиева Г.В.Татар теле:Рус телендә төп гомуми белем бирү оемаларында (татар телен туган тел буларак өйрәнүче укучылар белән) эшләүче укытучылар өчен методик әсбап./5 нче сыйныф-Казан:"Мәгариф нәшрияты, Вакыт"- 2015.

Идриснең песнәге бар. Койрыгы кап-кара, түшләре сары, яңаклары ап-ак, битен гел юып йөри ул. Түбәтәен томшыгына ук төшереп кигән.
Алар инде әллә кайчан дуслаштылар. Кар яуганчы ук. Идриснең дусты тәрәзә каршындагы агака куна. Әти белән әнисе эшкә киткәч, Идрис берүзе кала. Янында дусты булгач, Идрис ялгыз калырга курыкмый.

Песнәк Идриснең тәрәзә янына килүен көтеп кенә тора. Шунда ук тәрәзә рамына килеп куна һәм кара төймә күзләре белән дустына карый. Идрис форточканы ача һәм икмәк валчыклары ыргыта. Песнәк тиз генә алар артыннан очып төшә. Кар өстеннән валчык чүпли, башын иеп, Идрискә рәхмәт әйтә. Аның рәхмәт әйтүен Идрис кенә аңлый.(97 сүз) (Р.Хафизовадан)

Аңлатмалы диктант

Март (67 нче бит)

(Р.Р.Шәмсетдинова, Г.К.Һадиева, Г.В.Һадиева Г.В.Татар теле:Рус телендә төп гомуми белем бирү оемаларында (татар телен туган тел буларак өйрәнүче укучылар белән) эшләүче укытучылар өчен методик әсбап./5 нче сыйныф-Казан:”Мәгариф нәшрияты, Вакыт”- 2015.

Кыш бетә, ә яз башлана. Көндезге кояш кар ныгытмаларын вата. Бөтен җирдә тамчы тамганы ишетелә.
Иртән өстә кояш балкый, аста кар ялтырый. Өйләр янында чыпчыклар күңелле чыркылдый һәм күгәрченнәр гөрләшә. Урманда тукраннар барабан кагалар. Март аенда урман да җанлана. Агач ботакларында бөреләр бүртә. Каен, талларның ботаклары соргылт төскә керә.
Һәркайда сыерчыклар өчен оялар куела. Карга, чәүкә ,саесканнар күлләвектән су эчә. (60 сүз) (Н.Сладковтан)

Аңлатмалы диктант

Апрель (67 нче бит)

(Р.Р.Шәмсетдинова, Г.К.Һадиева, Г.В.Һадиева Г.В.Татар теле:Рус телендә төп гомуми белем бирү оемаларында (татар телен туган тел буларак өйрәнүче укучылар белән) эшләүче укытучылар өчен методик әсбап./5 нче сыйныф-Казан:”Мәгариф нәшрияты, Вакыт”- 2015.

Апрель-беренче чәчәкләр һәм карның соңгы ае. Төнлә катыра, көндезен җылыта. Кар астыннан гөрләвекләр җырлый. Кардан арчылган урыннарда тургайлар җырлый. Сыерчыклар кешеләр ясаган оя янына киләләр һәм туктаусыз сайрыйлар. Кара ялтырап торган каргалар үзләренең оялары янында мәш киләләр һәм калын тавыш белән каркылдыйлар.
Җил белән җылынган җир, беренче чәчәкләр, яфраклардан сагыз исләре килә. Аю да өненнән чыга. (57 сүз) (Н.Сладковтан)

Контроль изложение

Керпе (67 нче бит)

(Р.Р.Шәмсетдинова, Г.К.Һадиева, Г.В.Һадиева Г.В.Татар теле:Рус телендә төп гомуми белем бирү оемаларында (татар телен туган тел буларак өйрәнүче укучылар белән) эшләүче укытучылар өчен методик әсбап./5 нче сыйныф-Казан:”Мәгариф нәшрияты, Вакыт”- 2015.

Мин куак төбендә керпе күрдем. Керпеләрнең тычкан тотканын беләм. Мин аны өйгә алып кайттым. Чәнечкеле йомгакны идән уртасына куйдым һәм язарга утырдым. Үзем керпегә карыйм. Ул үзенә караватастында урын тапты.
Кич белән мин лампа яндырдым. Шулвакыт керпе карават астыннан йөгереп чыкты. Ул, лампаны күреп, урамда ай чыккандыр дип уйлагандыр. Керпеләр ай яктысында аланнарда йөрергә яраталар бит. Ул бүлмәне урман аланы дип белеп йөри башлады.
Мин газетаны идәнгә куеп, йокларга яттым. Үзем бүлмәдә керпенең кыштыр-кыштыр йөргәнен тыңлыйм. Керпе тиз генә газетаны энәләре белән эләктерде һәм почмакка алып китте. Ул тиз арада газетадан үзенә чын оя ясады.
Шулай итеп, керпе миндә тора башлады. Чәй эчәргә утырган саен, кунагымны онытмыйм: савытына һәрвакыт сөт салам яки күмәч бирәм.(115 сүз) (М.Пришвиннан)

Контроль диктант

Ләкләк (67 нче бит)

(Р.Р.Шәмсетдинова, Г.К.Һадиева, Г.В.Һадиева Г.В.Татар теле:Рус телендә төп гомуми белем бирү оемаларында (татар телен туган тел буларак өйрәнүче укучылар белән) эшләүче укытучылар өчен методик әсбап./5 нче сыйныф-Казан:”Мәгариф нәшрияты, Вакыт”- 2015.

Ләкләкләр авыл йортының түбәсенә зур, киң оя ясыйлар. Кешеләр аның белән дуслыкны сакларга тырыша.

Әгәр ләкләкләр сезнең йортның түбәсенә оя корсалар, һәр елның язында шунда әйләнеп кайталар. Ләкләк оясында ике яки биш нәни кошчык туа. Алар оядан кешеләргә ышаныч белән карыйлар, әти-әниләренең аудан кайтканын көтәләр. Көзгә бу ләкләкләр көчле, зур кошларга әйләнәләр. Алар көньякка очып китә. Яз көне кешеләр ышанычлы дусларының кире әйләнеп кайтуын көтәләр. (65 сүз) (“Хайваннар дөньясы”китабыннан)